

S seje okrajnega ljudskega odbora v Kranju

Dokaz konstruktivnega sodelovanja

OLO je soglasno sprejel odločbo, ki ureja pašne pravice koroških kmetov na našem ozemlju

Torkovo sejo Okrajnega ljudskega odbora so tako odborniki kot opazovalci pričakovali s precejšnjim zanimanjem, saj je bila na dnevnem redu nadvse zanimiva razprava o ureditvi pašnih in drugih pravic koroških kmetov na obmejnih planinah (Blekova planina, Crni vrh, Jepica, Trčare, Mekulca in Ulbingova koča) v kranjskem okraju. Šlo je za sprejetje odločbe o urejanju teh pašnih pravic z zvezi z lastninskimi pravicami koroških kmetov na našem ozemlju.

Zanimanje za sejo je povečalo tudi dejstvo, da so bili najavljeni gostje s Koroške, med katerimi je bil kot vodja delegacije dvorni svetnik Koroške deželne vlade dr. Heinrich Riesenfeld še z nekaterimi svetniki ter 9 slovenskih koroških kmetov — interesentov za pašo na našem ozemlju.

Seji je prisostvovala večina ljudskih odbornikov, zapazili pa smo tudi člana Izvršnega sveta LRS Franca Popita ter zvezno poslanko Danilo Gričlovo.

Uvodoma je predsednik OLO Miran Košmelj v precej obširnem poročilu nanizal vse momente, ki so privedli do sprejetja odločbe o urejanju teh pašnih pravic. Dejal je, da je v smislu sporazuma o neopredelnih avstrijskih dovolstvih v jugoslovanskem obmejnem pasu, sklenjenega leta 1952 med FLRJ in republiko Avstrijo v Gleichenbergu, in v smislu priporočil posebne jugoslovansko-avstrijske komisije v Mariboru dne 23. 2. 1953, Okrajni ljudski odbor v Radovljici urejal po-

drobnosti za izvajanje pašnih in drugih pravic koroških kmetov na obmejnih planinah bivšega okraja Radovljica, se-

Predsednik OLO Kranj Miran Košmelj med čitanjem ekspozice

daj okraja Kranj. Razgovore s pašnimi interesenti in z zastopniki Koroške deželne vlade pa je zaključila posebna delegacija OLO v Beljaku v času od 29. septembra do 1. oktobra 1955. Na teh razgovorih sta jugoslovanska in avstrijska delegacija predlagali Okrajnemu ljudskemu odboru Kranj, da sprejme listino o ureditvi pašnih in drugih pravic koroških kmetov na jugoslovanskih obmejnih planinah v okraju Kranj.

Nato je dal predlog te odločbe v razpravo.

Najprej se je oglasil v razpravi odbornik Andrej Babič, kot poročevalec obeh odborniških komisij za gospodarstvo, ki sta predložili na osnutke nekaj pripomb, ki pa bistveno sploh ne vplivajo na besedilo in niti na smisel omenjene odločbe.

Razprava je bila izredno živahna. Veliko zanimanje ljudskih odbornikov za ta pomembni problem, je bilo dokaz, da so ljudski odborniki razumeli napore in dobro voljo, ki jo je pokazala naša država pri reševanju teh spornih obmejnih problemov.

Razen nekaj pojasnil, ki so jih zahtevali nekateri odborniki, so se vsi soglasno izjasnili, da bodo glasovali za sprejetje te odločbe v celoti. V razpravi so sodelovali odborniki iz zgornjesavske doline, iz Naklega, iz Tržiča, nadalje odbornik in podpredsednik Ob LO Jesenice tovariš Brun ter Stefe, ing. Kump in drugi.

Po precej živahni razpravi, takrat ko so bile vse nejasnosti do potankosti razčiščene, je prosil za besedo dr. Riesenfeld, ki je v slovenskem nagovoru pozdravil navzoče odbornike ter dejal, da je današnji sklep Okrajnega ljudskega odbora bistven doprinos k nadaljnji izgradnji in poglobitvi prijateljskih sosednih odnosov med prebivalstvom s te in one meje. Hkrati

pa je sklep Okrajnega ljudskega odbora tudi takega bistvenega pomena, ker dokazuje, da je ob dobri volji in kljub različnim pravnim sistemom možno reševati tudi tako občutljive probleme kot so lastninskopravna vprašanja.

Ob koncu je dejal, naj se bodoča udeležba koroških kmetov v gospodarskem življenju Slovenije razvija harmonično in uspešno v vsakem oziru, ter naj služi kot primer za nadaljnje koristno sodelovanje tudi na ostalih področjih.

Po odmoru je celotna koroška delegacija sledila tudi raz-

Dvorni svetnik Koroške deželne vlade dr. Heinrich Riesenfeld med pozdravnim govorom

pravi o referatu predsednice Sveta za šolstvo OLO Smilje Gostiše glede štipendiranja mladine. Zaradi pomembnosti objavljamo referat v glavnih izvirkih v posebnem članku.

Ta četrtrek so obiskali predstavniki občine in kranjskih delovnih kolektivov prve tri mamice v kranjski porodnišnici na Laborah. Predsednik ObLO Vinko Hafner je izročil mamici prvega novorojenčka šopek nageljev in globok otroški voziček. Predstavniki kolektivov »Tiskalnica«, »Inteksa«, »Planika«, »Pletenine«, »Save«, IBI, »Kokra«, »Vino«, »Pekarne«, »Slaščičarne« in Komunalne banke pa so vsem trem mamicam: Francki Počkajevi, Anici Rozmanovi iz Gojzda in Zofki Oreharjevi z Visokega poklonili praktične nagrade. Tudi naše podjetje je poklonilo prvemu novorojenčku, katerega starši so zaposleni pri nas, darilo — vpisalo mu je na hranilno knjižico 5000 dinarjev.

Od 20. do 27. novembra TEDEN TISKA IN RADIA

V počastitev 10. obletnice ustanovitve strokovnega združenja novinarjev, Društva novinarjev Jugoslavije in v počastitev Dneva republike, prireja Društvo novinarjev letos Teden tiska, ki bo od 20. do 27. novembra.

V tem smislu čaka občinske organizacije Socialistične zveze dosti hvaležnega dela.

Pri okrajnem odboru Socialistične zveze je bil že pred dobrim tednom postavljen poseben odbor, ki naj bi poskrbel za prireditve v okviru tega tedna. Na svoji zadnji seji je odbor sklenil, da bo pripravljen v vseh večjih krajih na Gorenjskem v tem tednu posebne razstave, ki naj bi predvsem prikazale kakšni časopisi in revije izhajajo v Sloveniji, z namenom, da se pridobi čimveč novih naročnikov za katerikoli časopis ali revijo. Večje razstave bodo organizirane predvsem po občinskih sedežih, centralna pa bo v Kranju. Razen tega bodo organizirane tudi razstave v manjših krajih, predvsem tam, kjer je časopisje najmanj razširjeno.

Redakcije posameznih časopisov bodo v tem tednu pripravile nekaj novinarskih večerov. Predvidevamo, da bodo v tem tednu gostovale novinarske ekipe v Gorenji vasi, Tržiču, Cerkljah, Bohinjski Bistrici, Kranjski gori in v Zelenikah. V okviru ljudske univerze pa bodo v tem tednu predavanja o tisku.

Teden tiska torej ne bo samo počastitev omenjenih obletnic, marveč naj predstavlja akcijo vseh, ki jim je pri srcu tiskana beseda, da se leta čimbolj razširi, da se poveča krog bralcev naših časopisov, revij in knjig.

Za izenačenje kriterijev

1.370 štipendistov prejema 60,892 000.- din

Na torkovi seji OLO Kranj je bila posebna točka dnevnega reda tudi poročilo predsednice Sveta za šolstvo Smilje Gostiše. Ker je poročilo izredno zanimivo in osvetljuje problematiko podeljevanja štipendij na Gorenjskem, objavljamo nekaj izvlečkov poročila.

Dosedanji način štipendiranja namreč, ki se je oblikoval na osnovi uredbe o štipendijah iz leta 1951 je bil zelo pomanjkljiv, ker je uredba urejevala odnose štipendiranja predvsem s stališča centralizacije štipendij pri republiških svetih za prosveto in kulturo. Ta sistem ni poznal omejitev glede višine štipendij in se je tako dogajalo, da so študentje lahko prejeli štipendijo, ki je bila večja kot njihova začetna plača. Noben predpis ni urejeval načina, kako naj se izbira kandidata, štipendiranje so lahko gospodarske organizacije, ustanove in ljudski odbori, tako so študentje nižjih letnikov in posameznih strok, za katere dajalci niso bili zainteresirani, težko dobi-

li štipendijo. Vloga šolskih oblasti pri izbiri štipendistov je bila zelo majhna, čeprav bi dekanati in vodstva šol najlaže vodili evidenco nad štipendisti in obveščali o uspehu. Dogodilo se je, da so tako ostali študentje, ki niso mogli dobiti niti minimalne štipendije in ti so bili zlasti otroci kmečkih in delavskih družin.

Ker so v zadnjih letih podeljevali štipendije tudi ljudski odbori okrajev in mestnih občin, ustanove in gospodarske ter družbene organizacije, je bilo v pomanjkanju ustreznega zakona precej neomejenosti, zato je bilo nujno, da zakonodajna zakon o podeljevanju štipendij izpopolni.

Temeljni zakon o štipendiranju, sprejet od Zvezne ljudske skupščine letos 5. julija, je prinesel razčiščenje

nekaterih doslej nejasnih stališč.

Podatki in predlogi, ki jih je Svet za šolstvo preko tajništva zbral in o katerih naj bi razpravljali na seji, sicer niso absolutno popolni, kar je nujna posledica tega, da doslej v okrajnem merilu ni bilo enotne evidence in da so se štipendije in podpore delile iz večih naslovov brez medsebojne povezave.

PODATKI O DOSEDANJEM STIPENDIRANJU IZ PRORACUNOV

Sredstva za štipendiranje, socialne podpore in podpore otrokom padlih borcev so bila predvidena v proračunih Svetov za prosveto in kulturo ter Svetov za zdravstvo in socialno politiko okrajnih ljudskih odborov Kranj (17.400.000 din) in Radovljica (11.700.000 din) za območje podeželskih občin ter občinskih ljudskih odborov Jesenice (6.168.000 din) (Nadaljevanje na 5. strani)

Ob ureditvi pašnih pravic za koroške kmete na našem ozemlju

ZANJE . . .

Upanje je postalo stvarnost. Zelje so se uresničile.

Blekova planina, Jepica, Crni vrh, Trčarca in Mekulca — naši pašniki ob avstrijski meji, danes samevajo. Tod ni več slišati zvončkanja tropov goved, ki se sicer pasejo tu gori, brž ko skopni sneg. Smreke in jelke ter pomuljena trava čakajo iz dneva v dan, da jih bo prekrila snežna odeja, ki jih bo grela čez zimo. Koroški kmetje, ki žive v obmejnem pasu okraj naše meje, so že pred vojno gonili živino na pašo na našo stran. Vsako pomlad so zbrali pastirji govedo in jo odgnali v planine.

Po vojni te stvari še niso bile tako urejene. Toda sedaj, prav prejšnji terek, so koroški kmetje, po večini Slovenci, stare koroške grče, ponovno dobili to pravico. Dala jim jo je naša domovina, kateri sinovi so tudi oni po rodu.

delovanje v razpravah z avstrijskimi pašnimi in agrarnimi oblastmi, v katerih je kljub občasnim težavam in nevednostim dosegla ustrezno soglasje. Ni lahko reči, ali je bolj vesel prav France ali Janez Knafljev, po domače Pavličev, doma iz Rut, ali kdo drugi izmed 140 kmetov onstran meje, ki bodo imeli pravico pasti na naših obmejnih pašnikih.

Kmetje vedo, da so bile želje in težnje naše oblasti za rešitvijo njihovega življenjskega vprašanja namenjene prav njim. Oni naj bi tudi sedaj in v prihodnje pasli tam, kjer so že njihovi očetje. To jim je omogočila naša država.

Planine ne bodo več dolgo samevale. Kmalu bodo prišli tja gori tesarji in zakoličili bodo ter ogradili pašnike. Ponekod bodo že na pomlad zgradili pastirske kočje in stajie. Druge pa brž ko bo mo-

Koroška delegacija, ki je prisostvovala zasedanju OLO pretekli terek, skupno s predsednikom OLO Kraaj Miranom Košmeljem, pred zgradbo OLO

Po triletnih naporih pri urejanju vseh spornih vprašanj, je končno prišlo do sporazuma, na osnovi katerega bo lahko vsako pomlad odšlo na planine 90 glav živine.

Težko je popisati veselje, ki navdaja kmete sedaj, ko vedo, da bodo lahko brez skrbi za vračali živino, če jim bo ušla čez mejo. Ni lahko vsakemu dojeti besed Franca Turka, simpatičnega kmeta iz Begsteina, ki se je resnično gignjen zahvaljeval naši oblasti, za nadvse konstruktivno so-

goče. Skušali bodo vsaj v grobem pripraviti vse, da bodo lahko pastirji spomladi, takrat ko bo skopnel sneg in bo začela trava zeleneti, svobodno in veselo zaukali v breg. Za svojim tropom bodo stopali in misli jim bodo svobodno pohitele v planine, od katerih jih ne bo delila meja.

Kmetje so zadovoljni, pastirji bodo veseli, živina preskrbljena. Njim vsem skupaj je veljal trud naše oblasti.

Zanje je šlo . . .

A. I.

O delu ljudskega odbora v Tržiču in njegovih svetov

Uspehi in pomanjkljivosti

Sveti občinskega ljudskega odbora v Tržiču in tudi sam ljudski odbor so imeli, odkar deluje nova občina, že več sej, kjer so se seznanjali s trenutnim položajem na celotnem področju in tudi naredili že posamezne delovne načrte.

Najbolj delaven je svet za gospodarstvo, ki se sestaja skoraj vsak teden. Manj pogosto se sestaja svet za komunalne zadeve. Opaziti je bilo, da bo svet za komunalne zadeve moral nujno izvo-

liti Komisijo za urbanizem, ki bo dajala predloge in priporoke k urbanističnemu osnutku Tržiča.

Občinski ljudski odbor se je nedavno tega tudi seznanil (Nadaljevanje na 2. str.)

V tej številki:

Končno se je „rodila“ porodnišnica (stran 2)

Aktualna tema: Kmetijstvo in kadri (stran 3)

Drobne tržiške bodice (stran 4)

Šport - Drobiž (stran 6)

V ospredju zanimanja svetovne javnosti je bila tudi ta teden Zeneva. Po precej dolgih razpravah o Nemčiji, zglede, da so zunanji ministri prišli do prepričanja, da ta problem za sedaj še ni rešljiv. Nikakor namreč ne morejo priti do zaključka, ali je Nemčija vzrok ali samo posledica mednarodne napetosti. Vsekakor bo nemški problem toliko lažje rešljiv, kolikor bolj bo prevladal »ženevski duh« v odnosih med Vzhodom in Zahodom. Zato bi bilo nesmiselno s forsiranjem tega problema praktično zavlačevati njegovo rešitev.

Prav tako je imela pretekli teden na znanjopolitični pozornici Francija spet veliko vlogo. In to iz dveh razlogov. Prvič so se v parlamentu in v Senatu vodili ogorčeni boji za oziroma proti izrednim decembrskim volitvam, ali bolje: za ali proti reviziji volilnega zakona. Ministrski predsednik Faure je vztrajal na tem, da volitve morajo biti že v decembru in je zato nekajkrat vezal izid te razprave na zaupnico vlade. Na ta način je z grožnjo, da bo v primeru negativnega izida glasovanja Francija že dvajsetič po vojni ostala brez vlade, dosegel, da so bila glasovanja v obeh domovih zanj ugodna.

Ta teden je Francija naredila tudi nov korak za ureditev položaja v Maroku. Ponovno je priznala leta 1953 nasilno odstavljene sultana Ben Jusufa za maroškega suverena. Zglede pa, da kljub temu še vedno niso v Maroku vsi zadovoljni, posebno ne maroška nacionalistična stranka »Istiklal«. Zato je dvomljivo upanje, da bo odslej v Maroku vse v redu. V Alžiru pa še vedno trajajo srditi boji med nacionalisti in francoskimi četami.

V Generalni skupščini so ta teden spet volili novega stalnega člana varnost. sveta. Tudi po 21. glasovanju niti Jugoslavija niti Filipini nista dobila zadostno število glasov. Zato je bilo sklenjeno, da se glasovanje odgodi za nadaljnjih 14 dni.

Končno se je „rodila“ kranjska porodnišnica

Letno bo sprejela 900 do 1000 porodnic - V oskrbi bodo 7-12 dni - Od ponedeljka na torek sta bili prvi dve rojstvi

V nedeljo dopoldne je bilo v prikupni vili, kjer so bile do nedavnega še otroške jasli »Janina«, na Laborah mnogo nestrpnega vrveža in nervoznega tekanja. Pred vilo so se že zbirali prvi gostje, da bi se udeležili otvoritve nove porodnišnice v Kranju. Velikega dogodka Gorenjske so se udeležili predstavniki ginekološke klinike dr. Vito Lavrič,

ja nekdanjega kranjskega okraja in jih zadrževala v oskrbi 7 do 12 dni. Razen tega bo razširila dispanzersko službo ter v perspektivi organizirala tudi posvetovalnice za matere in dekleta v Kranju, Trzinu in Skofji Loki. Ker je sedaj v porodnišnici samo en zdravnik, bo posvetovalnica začela z delom brž ko bo upravnik dr. Igor Veter dobil

Ob 16.05 je tišino in nestrpnost premočil prvi otroški jok. Vse je šlo po sreči. dr. Veter in sestre so se zadovoljno odahnil. Prvi novorojenček je pomenil obenem tudi krst kranjske porodnišnice.

Mamica Francka Počkaj iz Stražišča se je prihodnji dan, ko smo jo obiskali že zadovoljno nasmehnila, saj ima krepko punčko, ki je tehtala ob rojstvu kar 3350 g. »Včeraj je bilo bolj hudo«, mi je dejala, »danes pa je že bolje in kmalu bo vse pozabljeno.« Očka je takoj pritekkel s šopkom rož, vendar je smel obiskati le malo Mojco, kot pravi, da bo punčki ime. Srečna sta in ponosna nanjo, saj je res krepka deklica, sestre so ji naredile že kar »frizuro«. Oba, srečni očka in mamica sta uslužbenca v naši tiskarni.

Kmalu zatem je zajokal tudi fantek Anice Rozmanove. Danes sta obe mamičje že izven nevarnosti, stalno jih obiskuje zdravnik in sestre, v sobi novorojenčkov pa tolaži male nebolgljenčke negovalka.

Gostje na otvoritvi

sekretar republiškega sveta za zdravstvo Lojze Piškur, predsednik občinskega ljudskega odbora Kranj Vinko Hafner, predsednik SZDL Kranj Martin Košir ter drugi zastopniki zdravstvenih ustanov, političnih in množičnih organizacij.

O zgraditvi nove porodnišnice v Kranju se je že dalj časa razpravljalo, kajti kapaciteta ljubljanske porodnišnice že davno ni zadošča vsem potrebam. Posledica prenatrpanosti so tudi razna obolenja mater in otrok. Nova porodnišnica v Kranju bo ljubljansko razbremenila kar za 10% in bo letno lahko sprejela 900 do 1000 porodnic. Porodnišnica je najmoderneje urejena, opremljena z okusnim inventarjem in modernimi instrumenti, ki so večino izdelani doma. V pritličju je svetla soba z otroškimi posteljami, razen tega so tu še sobe za otročnice s 35 posteljami, kopalnica za sprejem, operacijska soba in porodna soba s s tremi posteljami in posebno aparaturo v prvem nadstropju, ter v kleti kuhinja, pralnica, jedilnica, sušilnica in pisarna.

Vsekakor velik dogodek ne samo za Kranj temveč tudi za Ljubljano. Porodnišnica bo sprejemala matere s področ-

novo zdravniško moč. Vsega osebja je 28, od tega 13 sest.

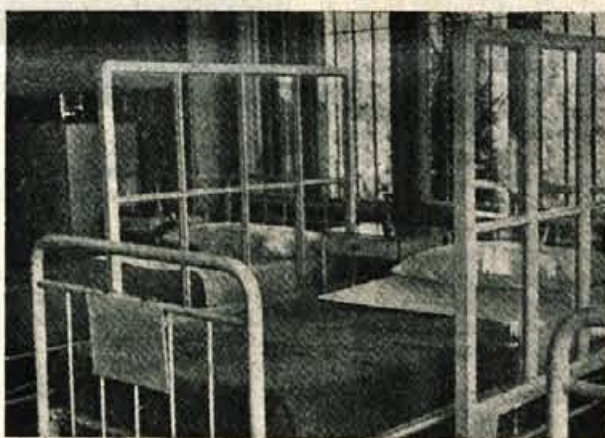
V PONEDELJEK JE PRVIC »ZAVEKALO«

V noči od nedelje na ponedeljek so v kranjski porodnišnici pričakovali prvo mamičo.

Okoli pol enajstih jo je pripeljala babica. Sestre so nervozno tekale po hodnikih, iz sobe v sobo, tudi dr. Veter je bil nestrpen — torej prvi porod.

DELA BO VEDNO VEČ

Osebe porodnišnice se danes bori še s številnimi težavami. Porodnic ne bodo mogli voziti na domove, če ne bodo dobili avtomobila; razen tega nimajo še nekaterih aparatov, predvsem bodo v bodoče morali še nabaviti aparat za suho sterilizacijo, tudi avtoklavu imajo samo eden. Ker pa je porodnišnica zavod s samostojnim finansiranjem, bo v začetku še bolj težko. Vendar so v uspeh prepričani, saj so takorekoč v avgustu šele pričeli z renoviranjem

Porodna soba

Zunanji pogled na novo porodnišnico

nekdanjih jasli, danes pa imajo ustanovo ki jim je lahko v ponos. Seveda kakih malenkosti še vedno primanjkuje in pomočnik upravnika tov. Sinkovec skrbi, da potekajo posli čimbolj v redu.

V porodnišnici bo iz dneva v dan več rojstev, ki bo vsako po svoje zanimivo in novo. Naloga osebja ni majhna, upajmo, da si bodo z delom ustvarili med občinstvom popolno zaupanje. L. J.

Uspehi in pomanjklivosti

(Nadaljevanje s 1. strani) z izvršitvijo družbenega plana. V prvem polletju je bil plan bruto produkta tržiških podjetij realiziran z manj kot 52 odstotki, plan dobička pa kar z 67 odstotki. Razmerje torej ni pravilno. Ljudski odbor je tudi razpravljal o težkočah, v katere je letos zašel zaradi tega, ker tržiška podjetja niso izpolnila dane obljube iz letošnjega družbenega plana, kjer je bilo rečeno, da bodo dala občini na razpolago 50 odstotkov sklada za samostojno razpolaganje. Podjetja so namreč ves svoj sklad za samostojno razpolaganje iz prvega polletja porabila zase, ker so računala, da bodo obveznosti do občine izpolnili v drugem polletju. Toda zvezni predpis, ki je medtem izšel, pa določa, da se skladi za samostojno razpolago podjetij v drugem polletju smejo uporabiti šele po zaključnih bilancah podjetij. Zaradi tega bo torej občina dobila delež na skladu za samostojno razpolaganje šele maja prihodnjega leta.

S tem postopkom podjetij je bila občina prikrajšana za 20 milijonov dinarjev.

Občinski ljudski odbor je tudi ugotovil, da so se družbeni plani podjetij v letošnjem letu postavili precej nerealno. To je moč dokazati s tem, da so vsa podjetja družbene planne ne le dosegla, temveč tudi presešla, predvsem po realizaciji dobička.

Iz občinskega kreditnega sklada je dal ljudski odbor gospodarskim organizacijam na razpolago znatne zneske, prav tako pa zasebnikom za gradnjo stanovanjskih hiš. Še nekaj novega je v Trzinu. Podjetje »Mehanična delavnica« je razširilo svojo dejavnost in je dobilo naziv »Autoservis«. Razen tega je bila v Trzinu ustanovljena samostojna trgovina »Tobak«.

V Jelendolu bodo montirali kompletno hidroelektrarno, ki jo je občina kupila na Jezerškem od Okrajnega ljudskega odbora. Tako bodo tudi tamkajšnja naselja dobila električno razsvetlavo. V. J.

S krajevnim samopriskpevom do rešilnega avtomobila

V petek, 4. t. m. je bil v Domu Svobode v Domžalah zbor volivcev, ki se ga je udeležil tudi zvezni poslanec tov. Tomo Brejc.

Zbranim volivcem je član občinskega ljudskega odbora in predsednik Sveta za gospodarstvo podal izčrpno poročilo o dosedanjem delu ljudskega odbora in o njegovih nalogah v bližnji prihodnosti, hkrati pa je podal obširno gospodarsko analizo občine.

Tov. Habjan je navzočim volivcem med drugim pojasnil pomen in vlogo krajevnih odborov. Poudaril je, da bodo morali krajevni odbori, glede komunalne dejavnosti v posameznih krajih, odigrati zelo važno in pomembno vlogo. Zaradi tega je tudi potrebno izvoliti v krajevne odbore gospodarsko razgledane ljudi, predvsem pa take, da bodo voljni delati. (Nadaljevanje na 6. strani)

Ljudje in dogodki

Zahodna Nemčija med Ženevo

Ko pišemo te vrstice, še traja konferenca zunanjih ministrov štirih velesil v palači narodov. Od nje si lahko precej obetamo za nadaljnji napredek boljših stikov in sodelovanja v svetu, čeprav je sedaj slej ko prej vsakemu jasno, da tudi to pot četvrti sestanek še ne bo mogel razvozlati najzamatnejšega poveljnega vozla — nemškega problema. Nasprotja so še vedno tako močna, da si niti Sovjetska zveza niti Združene države s preuranjenim sklepom o prihodnji usodi Nemčije ne morejo privoščiti neke bistvene spremembe sedanjega mednarodnega ravnotežja. Naj bi bila odločitev zavoljo Nemčije takšna ali drugačna, — v vsakem primeru bi pomenila tako pomemben odklon od današnjega stanja na mednarodni tehtnici, da nam je videti še najboljši tak sklep zunanjih ministrov, ki ne bi preudiciral končne rešitve, hkrati pa vendarle spodbodel omogočanje kasnejše združitve v Nemčiji sami.

tem času v majhni obrenski prestolnici Zahodne Nemčije v krogih vladine desničarske koalicije vladalo dokaj dobro razpoloženje. Na prvi pogled je to precej čudno, saj vodilna garnitura zahodnonemške krščansko-demokratske stranke

Tudi delavci naj uživajo sadove »nemškega gospodarskega čudeža« — lepak socialdemokratske mladine

stanku dalo vendarle doseči nekaj obojestranskih uspehov, je v Bonnu nastopilo neprikrito razočaranje. Tisti krogi, ki jim popuščanje napetosti ni ravno prva skrb, so se vznemirili nad misljo, da bi utegnili pričeti obdobje, ko vodilnim silam Zahoda federalna republika s svojo odločno zahodno orientacijo in s svojimi enostranskimi interesi ne bi bila več najnujnejša potreba.

MOST ALI PROPAD

Nemara omenjeni strah pred domnevno nevarnostjo ni bil niti najmanj upravičen. Zahodne velesile so vendar že tolikokrat prej in kasneje spet poudarjale, da imajo samo Zahodno Nemčijo za pravega predstavnika nemškega naroda. Toda tudi druga stran zahodnonemškega političnega življenja, masovna opozicijska socialnodemokratska stranka (SPD) je pretekli teden sprožila isto vprašanje, — le s to razliko, da je nanj odgovorila dosti stvarneje.

Zunanjopolitični strokovnjak SPD Herbert Wehner je dejal, da nemška združitve ne more biti samo stvar velesil. Pozval je Adenauerjevo vladu, naj z nenosrednimi pogajanjmi z vlado Vzhodne Nemčije reši vse tiste probleme, o katerih ne razpravljajo v Zenevi. Predlagal je sporazum med

obema vladama o komunalni službi in prometu v obmejnem območju, o plačevanju in menjavi valut, o trgovini in postopnem sodelovanju na pravnem, socialnem in zdravstvenem področju. To je bila pomembna novost v stališču nemške socialne demokracije do Vzhodne Nemčije, saj je ta stranka vse doslej odklanjala vsake odnose med vladama obeh Nemčij. Tudi iz drugih izjav SPD, ki sovpadajo z Wehnerjevo (brošura SPD o ženevskih pogajanjih, priznanje nekaterih naprednih pridobitev v vzhodni coni itd.), je sklepati, da je vodstvo SPD v zadnjih dneh zavzelo novo, stvarnejše stališče do obstoja vzhodnonemške državnosti.

Ta najmočnejša organizirana napredna sila vso svojo po-

litiko podreja enemu središčnemu cilju — združenju Nemčije. Čeprav si je prehitro obetala, da bo lahko dosegla ta cilj, je bila njena borba ves čas do konca vojne izredno koristna, ker je neprestano zavirala blokovske napore nemške desnice, ponavljala resnico o enotnosti nemškega naroda, resnico, ki jo tako na vzhodu kot na zahodu včasih samo na videz ne pozabljajo, in zlasti zato, ker je v razdvojenosti lastne domovine in celega sveta videla tisto nevarnost, na katero so pred kratkim bavarski mladinci opozorili z lepikom »Most ali propad«. Prav zaradi te pozitivne vloge nemške socialdemokracije ni odveč zabeležiti korakov, ki jo osvobajajo optimističnih utvar in drugih slabosti.

TUDI MI BODIMO DELEŽNI!

Ena drugih takih slabosti je brez dvoma okolščina, da med SPD in zahodnonemškimi šestmilijonskimi sindikati manjka pravega borbenegega sodelovanja. Samo s tem lahko do konca razumemo, zakaj nemški delavec dela več, a prejema občutno manj, kakor delavci v ostalih industrijsko razvitih deželah (razen Francozov in Italijanov), čeprav je — na svojih plečih prenesel najtežje breme gospodarske obnove in — razen ameriške pomoči — največ prispeval k »nemškemu gospodarskemu čudežu«.

Toda tudi nemški sindikati zlasti kovinarski, so v zadnjem času pospešili svojo dejavnost. Neposredni povod je strm gospodarski vzpon, ki je posebno po sprejetju zakonov o oboroževanju dosegel take dimenzije, da zvezni gospodarski minister profesor Erhard ne more in ne more zaustaviti stalnega dviganja cen. Tako povečani življenjski stroški so nemškemu delavstvu še huje predočili dejstvo, da je skrajno malo deležno sadov splošnega gospodarskega napredka. Medtem ko so cene akcij od julija 1954 do julija 1955 zrastle za 64 odstotkov in ko se je v severnem Porenju in na Westfalskem produktivnost v kovinski industriji povečala za celih 12 odstotkov, so plače in mezde ostale neizpremenjene. Odtod po vsej Zahodni Nemčiji nov val delavskih zahtev za zvišanje plač in borba sindikatov za skrajšanje delovnega časa.

Most je edina možna izbira — lepak socialdemokratske mladine

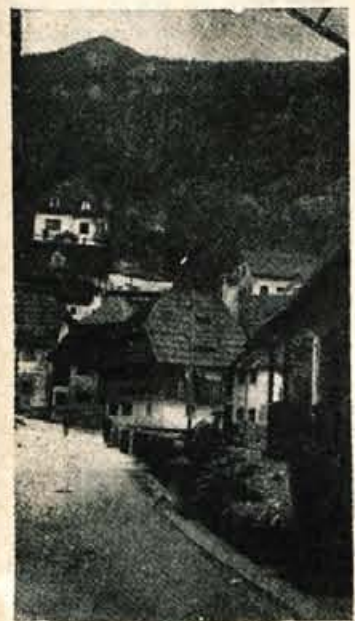
Tržiške turistične beležke

Turizem, turizem... Kako ga izboljšati, še bolj približati ljudem, kako ga popestriti?

To so vprašanja, s katerimi si belljo glave tudi v Trziču.

V TRZIČU SO ustanovili Tehnični muzej po vzoru onega v Kropi. Zbirka je še nepopolna, vendar vse kaže, da bo lahko kmalu obogatena še z enim fosilom: z vagoni potniškega vlaka, ki vozi na progi Kranj-Trzič...

Kako to? Popolnoma preprosto! Noben (pameten) Trzičan se ne vozi več z vlakom, ker ima dnevno iz Trziča za Kranj oziroma Ljubljano na razpolago kar 13 avtobusnih zvez. Z vlakom se vozijo le še delavci — mese-

Partizanska cesta v Trziču

čarji« in še oni zaradi tega, ker se morajo, kajti podjetja jim ne nadoknadijo razlike od 600 dinarjev do cene avtobusne mesečne vozovnice. In avtobusna mesečna vozovnica je dražja, navadna pa je recimo od Ljubljane do Kranja za 4 dinarje cenejša kot vlak, od Kranja do Trziča pa celo za 6 dinarjev.

Konkurenca, in to uspešna! »SAP« je resnično vložil vse sile tudi za pospeševanje turizma!

CFSTE, CESTE...

Tudi to je tržiški, nič manj pomembni turistični kot komunalni problem. Veliko razprav. Ali cesta čez Grad, ali cesta, ki se bo izgnala mestu. Sanjajo celo o cesti Trzič — Jezersko.

Za sedaj še nič stvarnega! Vendar nekaj bi bilo treba ukreniti glede izboljšanja cest v prometnem ozirju:

1. Odcep ceste proti Bledu,
2. Ovinek na Pristavi.

To je nujnost! Zato je nemiselnost še sedaj modrovati celo o nekem visečem mostu v Trziču!

USTANOVNI OBCNI ZBOR

Stalne turistične konference za Gorenjsko.

Problemi Trziča.

»Postajo bi bilo treba prenesti bolj v središče mesta, ker je preveč oddaljena od njega. Ustrezni predlog je že romal na Občinski ljudski odbor, toda — nič!

In prav je, da ni bilo nič!

Ali ne bi bilo nesmotno zapravljati denar za take stvari. Povsod po svetu skušajo železniške komunikacije čim bolj izločiti iz mestnih središč (in ne le po svetu, pojdimo samo do Ljubljane), v Trziču pa nekateri tiščaj železniško postajo v mestno središče. In če bi že bil ta predlog sprejemljiv, — kam? Kje je še kaj prostora?

Ideja — pomisleki — zaključek:

Iz te moke ne bo kruha! In ne bi ga smelo biti, upoštevaje kopico drugih, mnogo važnejših in perečih problemov, ki larejo tržiško občino.

Zaradi tega grobega odgovora tržiški turizem ne bo prav nič trpel. Zaradi tega bodo kljub temu izletniki trumoma prihajali v Trzič, pa čeprav z vlakom in čeprav bodo vedeli, da je od postaje »zelo« daleč do mesta!

I. A.

Za neodgovorno delo

morajo prejeti zasluženo kazen

Pred mesecem dni je delavski svet na svoji seji razkrinkal nezdrave in izkoriščevalske pojave v podjetju »Kovinar« iz Kranja

Verjetno »Kovinar« iz Kranja ni edino podjetje, v katerem so imeli nekateri posamezniki neodgovoren odnos do dela in v katerem je bilo šušmarstvo že običaj. Čeprav podjetje s tem ni imelo direktnih izgub, pa je moralo tako delo nujno vplivati posredno na produktivnost in neposredno na precejšnjo škodo podjetja, na račun katere se je okoriščal marsikdo. Da je bilo v podjetju »Kovinar« vse to možno, so brez dvoma krivi vodilni uslužbenci in tu v tem primeru direktor Lazar, mojster podjetja Jenko in predvsem tehnični direktor Stanovšek.

Kaj se je dogajalo pravzaprav v podjetju? Da bi bil prikaz stanja v »Kovinarju« jasnejši, si oglejmo nekaj konkretnih primerov.

Preteklo leto in letos je Stanovšek trikrat potoval v Nemčijo, od tega dvakrat skupno z Lazarjem. Po kaj sta potovala v inozemstvo, delavski svet še do danes ne ve in skratka podjetje od tega ni imelo nobenih koristi.

Največ osebnih koristi od podjetja pa je imel Stanovšek. Ta je izposloval, da je začel delati v podjetju posebni projektivni biro, od katerega pa podjetje še ni imelo nobenih koristi. Le on je med delovnim časom delal načrte in denar, ki ga je prejemal zanje, vtaknil v svoj žep. Tako je v preteklem letu in letos izdelal 12 načrtov, za katere je prejel preko 360.000 dinarjev.

Zgodil pa se je celo primer, da je načrt, ki ga je naredil tehnik v podjetju med rednim časom, prodal kot svoje delo. Zaradi načrtov, katere je naredil on sam, pa so čisto nastale precejšnje škode. Sitarška zadruga v Stražišču je zaradi njegovega slabega načrta imela pri gradnji namesto 45

tisoč dinarjev, milijon dinarjev stroškov!

Da je podjetje izkoriščal tudi mojster Jenko navedimo samo primer, ko je v podjetju izdelal 3 tlačne peči, jih prodal in denar spravil za sebe.

Bilo je še veliko nepravilnosti in med njimi tudi šušmarjenja kot smo že omenili. Preko podjetja so si posamezniki lahko nabavljali razni material, delali v podjetju iz njega predmete za privatno uporabo, v večini primerov pa so jih prodajali. Zalostno je dejstvo, da so kljub temu, da so vedeli za početje Stanovška in Jenka, nekateri člani kolektiva padli pod njun vpliv in jim je danes žal, da sta podjetje zapustila. Da pa je bilo tako delo v podjetju sploh možno, so prav gotovo krivi vsi trije, ki smo jih že imenovali, predvsem pa direktor podjetja, ki je pred vso našo družbo odgovoren za delo, ki ga je opravljal delovni kolektiv v »Kovinarju«.

Razumljivo nam mora biti, če je bil v podjetju takšen od-

nos do dela, da je morala biti storilnost precej pod povprečjem, da so bili njihovi izdelki dražji kot bi smeli biti (marsikdo se je zaradi tega pritoževal). V delovnem času se pač ne more šušmariti in razen tega še vestno opravljati svoje delo.

Za tako neodgovoren odnos do dela zahtevamo najstrožjo kazen. Mar lahko kdo naredi še večji prekršek kot je izkoriščanje tistega, kar je last naše skupnosti, izkoriščanje delovnega kolektiva ali posameznika? Upamo, da bo delovni kolektiv v prihodnosti vse podobne pojave že v kali zatrl in da bo delavski svet uvedel v podjetje še strožjo disciplino kot jo je v zadnjem mesecu. Vsi se borimo za večjo proizvodnjo, ker bomo le tako lahko dvignili našo življenjsko raven. Vendar pa vsakdo lahko pričakuje od družbe samo tisto, kar ji da: za delo boljše življenje — za izkoriščanje, malomarnost in nevestnost pa strogo kazen.

F. B.

Delovni kolektiv »Peko« je praznoval

Ob vohodu v Tovarno obutve »Peko« v Trziču je vdela na zid plošča z napisom: »Pod Titovim vodstvom smo 28. oktobra 1950 izpolnili geslo — Tovarne delavcem«.

Da, ta dan je delovni kolektiv prevzel vodstvo podjetja v svoje roke. Delavski svet in upravni odbor sta pričela razpravljati o nalogah in s tem se je pričela nova doba v življenju tega delovnega kolektiva.

Pet let je sedaj od tega in delavci s ponosom gledajo na prehojeno pot, na čas, ko so pričeli sami gospodariti. Zakaj tudi ne bi, saj so veliko delali, velikokrat so se sestali

in si postavljali načrte za vnaprej. Delovna kolektiva tovarne in prodajne organizacije, ki ima svojih 82 poslovalnic razporejenih po vsej državi, sta v slogi rešila še vsak problem. V tesni povezavi skrbita za to, da bo naš delovni človek poceni obut.

Petletnico delavskega samoupravljanja v tovarni »Peko« je delovni kolektiv dostojno proslavil. Sindikalna podružnica je v času od 17. do 29. oktobra priredila razna športna tekmovanja, na katerih je sodelovalo okoli 260 tekmovalcev — članov delovnega kolektiva.

V soboto, 29. oktobra pa je na slavnostnem zasedanju delavskega sveta, ki se ga je udeležilo tudi veliko število članov kolektiva ter gostov, govoril predsednik DS ter poudaril pomen in vlogo, kakor tudi opravljeno delo organov delavskega upravljanja v tovarni. Po zaključku pa je predsednik sindikalne podružnice podelil zmagovalcem športnih tekmovanj lepe nagrade.

Vrh

Po pogorišču...

Pred nedavnim so zgozele v Stari Fužini v Bohinju tri hiše s hlevi, gospodarskimi poslopji in kozolci. Del vasi, kjer je nastal požar, je zelo gosto zazidan, razen tega pa je tu svet nagnjen in stoji hiše druga nad drugo. Požar se je zelo hitro razširil in le sposobnost in požrtvovalnost gasilcev, ki so prihitali z vseh predelov Bohinja, se je zahvaliti, da se požar ni še bolj razširil. K temu je pripomogla tudi okolnost da se je požar vnel podnevi in da ni bilo vetra.

Vsaka elementarna katastrofa pušča za seboj posledice, na katere je kaj žalosten pogled. Razen tega pa prinaša škodo posameznikom in narodnemu gospodarstvu v celoti. Zato bi bilo prav, če bi poskusili temeljito odstraniti vzroke, zaradi katerih najčešče nastajajo požari. Na žalost pa se še

pogosto izkaže, da je požar nastal zato, ker je bil stropnik položen skozi dimnik; razširil se je zato, ker ni med gospodarskim poslopjem, kjer je polno vnetljivih predmetov in hišo niti najpreprostejšega zaščitnega zidu. Tudi s pepelom in drugimi vnetljivimi odpadki še niso povsod dovolj previdni.

Ob primeru v Stari Fužini se je izkazalo, da so imeli gorelci svoja imetja zelo nizko zavarovana (celo izpod sto tisoč dinarjev). Kljub temu, da je DOZ ocenil nastalo škodo precej širokogrudno in humano, bodo vsote, ki jih bodo prejeli za nastalo škodo, skoraj brezpomembne. Tudi zavarovanje za premoženju primerno vsoto spada med ukrepe, ki pomagajo ublažiti elementarno škodo, če ta nastane.

Zbor kamniških ribičev

Preteklo nedeljo so se zbrali na svoj redni letni občni zbor člani kamniške ribiške družine, ki so se po poročilih dosedanjih odbornikov zelo živahno udeležili razprave.

V zadnjih letih ribolov pri nas močno nazaduje, čeprav ribiška društva vlagajo precejšnja sredstva za obnovo zaroda in razplod žlahtnih rib. Med zelo aktivnimi družinami je tudi kamniška. Toda nesreče v njenih revirjih ne povzročajo samo industrija s svojimi odpadki, temveč je ob vodi doma tudi precej krivolovcev. Nemalokrat so jih ribiči pregnali od vode, v zadnjem času pa so tudi orga-

ni javne varnosti dosegli že nekaj uspehov.

Ribiška družina je ugotovila, da nekatera industrijska podjetja niso izpolnila obljube, ki so jo dali zastopniki podjetij posvetovanju predstavnikov oblasti, gospodarstva, ribištva in turizma. Se vedno se dogaja, da iz tovarn izpuščajo odpadle in to v velikih količinah naenkrat, da ob nizkem vodostaju te odpadle uničijo mnogo rib in predvsem tudi zaroda. Zato bodo naši organi ob takih primerih zahtevali kaznovanje tudi poedincev, ki take napake naredijo, ker povzročajo občutno škodo gospodarstvu. Odpadki sicer ne bodo povsem odstranili,

mogoče pa jih je izpuščati tako, da njih posledice niso uničujoče za cele rečne rokave. Sredstva pa, ki jih dajejo podjetja kot odškodnino za povzročeno škodo, uporablja družina za intenzivnejše oribljanje. V zadnjih treh letih je bilo na področju kamniških ribiških revirjev vloženih za pol milijona dinarjev mladice postri in lipanov, tako da je v nekaterih odsekih voda že precej ribjega zaroda.

Ribiška družina je razpravljala še o drugih pomembnih ukrepih, ki so potrebni, da se bo delo izboljšalo.

Vodilna mesta v društvu so tudi za leto 1956 zaupali dosedanjemu vodstvu. Z.

Aktualna tema:

Kmetijstvo in kadri

Naše gospodarstvo bomo začeli usmerjati v tisto smer, v katero ga doslej pravzaprav nismo. Vsaj temeljiteje ne. V smer krepitve kmetijstva, do nedavnega dokaj zapostavljene gospodarske panoge.

Iz razumljivih vzrokov nismo doslej pri nas posvečali kmetijstvu toliko pozornost kot to delajo v drugih, ne le agrarnih, temveč tudi izrazito industrijskih državah v svetu. Prevelika podedovana splošna zaostalost, ki je terjala vse naše zmogljivosti in napore za izgradnjo temeljne industrije in črne metalurgije, je kmetijstvo postavila nekoliko ob stran. Tako se je pripetilo, da je začela ta gospodarska panoga čedalje bolj zastajati za vsak dan bolj skokovito se razvijajočo industrijo. Ta prepad je postajal vse večji in kljub temu, da smo se zavedali tega protislovja že poprej, ni bilo moč reči kar čez noč: »Tako, zdaj pa konec z izgradnjo industrije in vrzimo vse sile in sredstva v kmetijstvo!« No, tega tudi sedaj ne bomo storili.

Da smo pa prišli na tako stopnjo naše socialistične izgradnje, da lahko rečemo, da smo vsaj osnove industrijske kapacitete, oziroma najpomembnejše tovarne že zgradili, je jasno. Zatorej nastopajo tudi možnosti vlaganja več sredstev v kmetijstvo.

Ni prav nobenega dvoma, da je naloga, ki smo si jo zadali, precej težka. V zmoti živeli tisti, ki mislijo, da bo možno doseči neke uspehe kar čez noč. Razvoj kmetijstva je bil celo v industrijsko visoko razvitih državah dolgotrajen proces. Zato je jasno, da bodo prvi sadovi teh naporov vidni tudi pri nas šele čez nekaj let.

Ni napredka brez znanja. To je stara resnica.

Prav tako ne bomo mogli dosežati v kmetijstvu neke vidnejše uspehe, če ne bomo posvečali vzgoji kmetijskega kadra vso pozornost, če ne bomo na vsakem koraku stremeli za čimbolj strokovno pokovanim in delu predanim agronomom, kmetijskim tehnikom itd.

Kakšen je v tem oziru položaj na Gorenjskem?

Nekaj je, kar zaskrbljuje. Na Gorenjskem imata le dve občini stalnega kmetijskega referenta oziroma strokovnjaka (Kranj, Radovljica) in ena občina (Gorenja vas) honorarnega kmetijskega uslužbenca. V vseh ostalih občinah pa so, sicer sistemizirana mesta ostala še do danes nezasedena.

Kaj nam narekuje tak položaj? Le-ta povsem nedvoumno terja vso iniciativo občinskih ljudskih odborov, da si čimprej pridobe ustrezne uslužbence oziroma kmetijski kader, ki bo znal pravilno usmerjati (seveda ob pomoči in pod nadzorstvom svetov za kmetijstvo in celotnega občinskega ljudskega odbora) vso kmetijsko proizvodnjo na dotičnem območju.

Ce pa še ugotovimo, da je od vseh študentov na Gorenjskem, na univerzi le 9,14 odstotka študentov — kmečkih sinov ter da je na srednjih šolah in srednjih strokovnih šolah 7,82% takih študentov, upoštevaje, da je položaj le na nižjih strokovnih in splošno izobraževalnih šolah le nekoliko boljši (17,36%), je jasno, da bomo morali vzgoji kmetijskih strokovnjakov dati večji poudarek.

V tem oziru zelo veliko store same kmetijske zadruge, zlasti pa Okrajna zadruga zveza. Kot kmetijske zadruge organizacije, ne le da lahko dajejo vzpodbudo za usmerjanje gnotne pomoči v vzgojo strokovnega kmetijskega kadra, marveč lahko tudi z izbiro mladine, ki ji podeljujejo študentske, močno vplivajo na zagotovitev resnično ustreznega kmetijskega kadra. Kajti računati je treba predvsem s takimi ljudmi (take je treba tudi podpreti), ki se bodo po končanem šolanju tudi vrnili nazaj v zadrugo in nudili tem svojo strokovno pomoč. Študentirati je treba take ljudi, ki bodo vložili tudi sicer vse svoje moči za socializacijo naše vasi, za njeno socialistično preobrazbo. Od teh uspehov bodo odvisni tudi splošni uspehi v dvigu kmetijske proizvodnje na višjo raven.

Problem je aktualen, ni lahak, vendar tudi ni nerešljiv.

I. AUSEC

KMETIJSKI SVETOVALEC

Zimsko škropljenje sadnega drevja

Letošnja sadna letina nam je pokazala, da se je zadnje čase tudi pri nas v precejšnji meri razširil največji uničevalec sadnega drevja — ameriški kapar. V boju z njim in z mnogimi drugimi škodljivci bomo uspeli le, če bomo opravili zimsko škropljenje zares temeljito in vestno. Polovičarsko delo bi se nam samo maščevalo.

Kakšne prednosti ima zimsko škropljenje sadnega drevja pred poletnim in ostalim škropljenjem?

Drevo je treba v zimskem času s škropivom temeljito oprati, zakar porabimo 15 do 20 litrov škropiva na drevo. Ker bi nam preveč zgoščena škropiva, ki jih pozimi uporabljamo, spomladini in poleti drevje občutno osmoodila, lahko izvedemo temeljito škropljenje samo od pozne jeseni, ko začne listje odpadati in dalje vso zimo do spomladni, ko začne drevje brsteti.

Prednost zimskega škropljenja je tudi v tem, da lahko izkoristimo mnogo več dni, kot je to primerno s poletnim škropljenjem. Saj lahko škropimo vso zimo, tudi v dneh ko zmrzuje, brez bojazni, da bi takšno škropljenje drevju škodovalo. Novejši poizkusi so celo pokazali, da je učinek škropiva na ameriškega kaparja v času zmrzovanja boljši od škropljenja v toplem vremenu. Kadar zmrzuje, razpršeno škropivo na drevesnih vejah takoj primrzne in se nabere okoli njih kot ledena skorja. Ko se začne led taliti in izlapevati voda, začne oljni sloj v škropivu že pri 50% šibkejši

koncentraciji smrtno učinkovati na sadne škodljivce.

Mogoče bi kdo imel pomisleke glede škroplilnic? Tudi tukaj so pokazale izkušnje, da ne pride do večjih motenj v času zmrzovanja, zlasti ne pri škroplilnicah z visokim pritiskom. Razna mineralna olja in rumeni (dinitrokrezolni) pripravki, ki jih danes večinoma uporabljamo in ki delujejo kot zelo hud kontaktni strup, začno zmrzovati šele pri zelo nizkih temperaturah. Tako je »ledeno škropljenje« izvedljivo tudi pri temperaturi —2 do —6°C.

Vse to škropljenje pa nam ne bo dosti pomagalo, če ne bomo že prej drevje temeljito prečistili in ga še pred zimo spravili v red. Mnogi zajedavci si poiščejo čez zimo varno zavetje pod drevesnimi mahovi in lišaji.

Pod staro skorjo po deblih in vejah lahko najdemo jajčeca listnih in krvavih ušic, zimskega pedica in raznih moljev. Zato ni dovolj, da samo debela premažemo z apnenim beležem, nato pa škropimo. Iz nasadov je treba odstraniti vse zanikrno, suho, rakavo in smolkavo drevje. Drevje s pregostimi kronami je treba razredčiti. S primerno strguljo odstranimo staro skorjo, mah, lišaje in porezimo roparje — vodene poganjke!

Ce bodo našli škroplilci tako pripravljene sadovnjake za zimsko škropljenje, bomo porabili manj škropiva, uspeh dela pa bo vidnejši ker bo donos večji in sadje zdravo in lepše.

M. Roblek

Od petka do petka

50 let slovenskega turizma

Slovenski turizem je doživel 50-letnico svojega formalnega obstoja. Pred 50 leti namreč je bila ustanovljena Turistična zveza Slovenije. Ob tej priliki je bil v Ljubljani četrti redni in hkrati jubilejni občni zbor te naše množične turistične organizacije. Uspehi turistične zveze so vidni. Največji vzpon pa so doživeli lansko leto. Po številu gostov je bilo lansko leto rekordno, saj tako visoke številke slovenski turizem še ni dosegel. Od 160.000 gostov v letu 1946 je lani število turistov naraslo na 443.000, kar je še enkrat več kot pred vojno. Tudi obisk tujih turistov se je v Sloveniji v zadnjih desetih letih tako močno povečal, kot malokoli v svetu. Letos je obiskalo Slovenijo četrtino več turistov kot pred vojno.

Zadnje čase smo pričala spuščanja v pogon čedalje večih industrijskih in hidroenergetskih objektov v naši državi. Pred dnevi je predsednik Zvezne ljudske skupščine Moša Pijade spustil v obratovanje tudi hidrocentrali »Vrta I.« in »Vrta II.«

Ob tej priložnosti je tudi govoril pred 10.000 glavno množico v Surdulici, kjer je dejal, da pomeni vsaka nova elektrarna veliko zmago na poti našega splošnega napredka v izgradnji socializma.

Za kongres delavskih svetov

Iz raznih skupščinskih odborov prihajajo čedalje bolj pogosto glasovi in predlogi o tem, da bi bilo nadvse koristno sklicati neko posvetovanje ali morda kongres delavskih svetov iz vse države. Ti predlogi ne prihajajo zgolj iz raznih skupščinskih odborov, temveč tudi iz delavskih svetov, sindikalnih in raznih drugih družbenih organizacij. V teh predlogih se zrcali želja, da bi delavski sveti sedaj, ob 5-letnici družbenega upravljanja v naši državi, izmenjali izkušnje in mnenja o delu teh naj-revolucionarnejših oblik delavskega upravljanja v svetu.

Pred dnevi so razpravljali o tem predlogu tudi člani Odbora za gospodarske organizacije Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine v Beogradu. Vsi ljudski poslanci, člani tega odbora, so se enodušno izjasnili v prid vsem dosedanjim predlogom. Sklenili so poslati Zboru proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine tudi tovrstno priporočilo o sklicanju takega kongresa.

Kongres bi bil predvidoma maja ali junija prihodnje leto. Odloditev o tem, ali naj bi ta kongres nosil pečat razprave o gospodarski problematiki podjetij, ali pečat razprave o družbenih funkcijah delavskih svetov, pa bodo prepustili ali samemu kongresu ali pa pripravljalnemu odboru za organizacijo tega kongresa, ki naj bi ga v ta namen izvolili.

Še več elektrike

Ob tej priložnosti je tudi govoril pred 10.000 glavno množico v Surdulici, kjer je dejal, da pomeni vsaka nova elektrarna veliko zmago na poti našega splošnega napredka v izgradnji socializma.

DRUŽINSKI POMENKI

Tudi o tem naj razmišljajo matere

Lepi in zdravi zobje so za človeka velika dragocenost. Želja vseh staršev je, da bi bili tudi njihovi sinovi in hčerke deležni tega bogastva. Na to pa morajo misliti že pred otrokovim rojstvom. Osnova za njegovo zobe se namreč tvori še v času materine nosečnosti.

Da bodo otrokovi zobje močni in lepi, naj bodoča mati uživa hrano, ki vsebuje zadosti kalcija in fosforja (mleko, sir), veliko vitamina D (ribje olje, ribe, važno pa je tudi sončenje), vitamina C (pomaranče in drugo sveže sadje, paradižnik, peteršilj) ter vsa živila, ki so bogata A in B vitamini.

Posebno pozornost pa zaslužijo otrokovi zobje tedaj, ko se pričena njihova rast. Otrok takrat rad išče najrazličnejše predmete in jih tlači v usta. V tej zahtevi mu nikar ne ugodite, ker te stvari lahko povzročijo okvaro dlesni ali celo zob samih. Najbolje je, da otroku takrat ponudimo rezino limone s sladkorjem.

Kakor hitro otrok dobi zobe, mu moramo čistiti usta s prekuhanjo krpico, namočeno v raztopini vode in sode bikarbone. Dveletni otrok si že lahko umiva zobe s ščetko. Na to ga lahko hitro privadimo, ker se otrok tedaj veseli posnemanja odraslih. Najprej mu po kažemo, kako to delamo mi, nato pa mu kupimo lepo, majhno ščetko, posebno tubo paste in obarvan kozarec. Otrok nas bo z radostjo posnema.

Mlečne zobe pogostokrat napade bolezen in napačno je

mišljenje, da le-teh ni treba zdraviti. Gnitje mlečnih zob lahko zapusti kaj neprijetne posledice, včasih celo infekcijo cele čeljusti. Ako mlečnega zoba ne zdravite, ste prisiljeni, da ga kasneje zdravnik izruče. S tem pa povzročite nevarnost za stalni zob. Edino pravilno je torej, da otroka že pri najmanjši okvari zob peljete k zdravniku. Ko pa je star tri leta, naj ga zobozdravnik pregleda vsakih šest mesecev. Tako boste preprečili tudi lažja zobna obolenja in privadili otroka na obiske pri zobozdravniku brez večjih težav, ki kasneje rade nastopijo.

Precej pozornosti zahteva tudi otrokova prehrana. Od nje v veliki meri zavistja zdravje in lepota zob. Otrok naj zato zvečer nikoli ne uživa hrane, ki s svojim razpadanjem ustvarja osnovo za gnitje. Dokazano je, da na pr. sladkor, keksi in slična hrana pri razpadanju ustvarjajo zobem škodljive mikrobove. Namesto sladkorja ali bonbonov naj otrok pred spanjem zaužije raje jabolko. Razpadanje otroških zob povzročajo tudi nekatera zdravila, ki vsebujejo železo. Ako zdravnik predpiše tako zdravilo, ga damo otroku piti samo po slamici.

V primerih, ko otroku zob-

Moda

Enobarven zimski plašč z dvojno prešitimi velikimi ovratnikom

Drobne tržiške bodice

ali: Kaj menijo Tržičani, da v Tržiču ni prav!

Zi ali so se. Od vsepovednosti. Iz vseh tržiških podjetij, ki imajo neposreden stik s potrošniki. Vzrok sestanka je bila želja za izboljšanjem položaja, za izboljšanje življenja Tržičanov. Brez zlih namenov in nakan je potekala razprava. (Brez teh je napisan tudi ta sestavek!) Tako »eni« kot »drugi« so marsikaj slišali. Prav je tako! Najbolje je, če je slišati obe plati zvona. Le tako je moč čuti pravi zvok.

TRŽIČ JE v kotlini. Pot do njega iz večjih proizvodnih in potrošnih središč je dolga. Zato je tudi v Tržiču vse nekoliko dražje kot drugod, kjer ni treba blago tako daleč prepeljati. Toda...

V okolici Tržiča je veliko gozdov. Precej je tudi drv. Ampak, tržiška drva gredo drugam, v druga mesta, medtem ko Tržičani kupujejo drva iz Kočevja!

Zakaj enostavno, če je lahko komplicirano!

KROŽNIKI IZ TOVARNE keramike v Ljuboju so znani. Tako globoki krožniki kot plitvi. Tudi v Tržiču jih prodajajo in sicer globoke po 246, plitve pa po 117 din za komad. — V Ljubljani so isti krožniki po 219 oziroma po 91 dinarjev.

Nekateri menijo, da je to vendarle prevelika »tovornina«!

LIKERJI SO SE pred kratkim podražili zaradi povečane prometnega davka za 160 dinarjev. Prav! (Jaz bi tudi

ostale alkoholne pijače podražil! — op.p.) Pred tem je bil popis teh žganih pijač.

Tržičani pa so bili po podražitvi nemalo začuden, ko so v nekaterih trgovinah opazili, da so se likerji namesto za 160 podražili kar za 200 in celo za 300 dinarjev!

Pravijo, da jim je to nerešljiva uganka.

POTROŠNIKI TOZIJO, da v tržiških trgovinah ni dovolj izbire. In to vsega blaga. Premalo je tudi vljudnosti. Premalo je zvez med trgovino in domačo tržiško industrijo.

Sušljajo, da bi bilo dobro, oziroma da bo v kratkem prišlo do ustanovitve posebne trgovine, ki bo prodajala izključno izdelke tržiške industrije in obrti. — Hvalevredna pobuda!

Premajhna je tudi povezava s kmetijskimi združenji na tržiškem območju.

V trgovini se preveč pogosto dogajajo primeri, ko se skuša tehtnica na različne načine zlorabljati. Na primer: 10 dkg prave turške kave zavijejo kupcu v polkilogramsko vrečko. Ta vrečka pa tehta gotovo 1 dkg. Če je kava po 2100 dinarjev, je stala torej vrečka 21 dinarjev!

Iznajdljivost, da ne rečem...

TRGOVINA IMA tudi težave. (Tega običajno potrošniki ne vidimo! op.p.) Izbira blaga v poslovalnicah in trgovinah zavisi od mnogih činiteljev, med katerimi je najpomembnejši tudi vsota denarja, ki ga ima podjetje na razpolago. — »Učeno rečeno«, od obratnega kredita.

Trgovsko podjetje »Preskrba« v Tržiču pa ima komaj 22 milijonov dinarjev tega kredita, kar je vsekakor premalo za 15 poslovalnic!

TRŽIČANI JEDO tudi meso. In to prav radi!

Odgovorni celo trdijo, da je meso v Tržiču cenejše kot v Ljubljani. Če je to res, je ta pojav vreden pohvale.

Marsikdo pa bi rad kupil v mesnici tudi kosti. Poslovodje mesarij (to so v glavnem bivši lastniki mesnic), ki delajo v svojih prodajalnah, za podjetje (tudi to se zdi mnogim nepravilno), dobe kosti iz podjetja kot ostanek od predelane mesa s tem, da jih na željo potrošnikov prodajajo.

Toda same kosti v Tržiču ni moč kupiti. Poslovodje jih ra- je prodajajo ob mesu. Se pač bolj izplača!

Ko so nekateri ugovarjali, da lahko na ta način zaslužijo še po 3 do 4 plače, je nekdo izmed navzočih na sestanku povsem resno dejal: »Eno pa res!«

GOSTINSTVO V TRŽIČU je tudi dejavnost zase. Razen v bifeju nasproti »Kavarne«, — kjer lahko dobiš tudi tisto, kar si morda zaželiš, drugje to ni primer. Potrudijo se, vsaj kolikor se morejo, da bi gostu ustregli. V ostalih gostilnah pa lahko dobiš klobaso in kvečjemu star golaž, tako vsaj trdijo zlobni jeziki.

Vino povsod enako, po istih cenah!

Tedaj se sprašujejo Tržičani: »Zakaj smo decentralizirali naše gostinstvo. Saj ni nič bolje kot prej!«

Pač! Sedaj je namesto enega deset upravnikov in namesto enega deset knjigovodij.

V KRuhu JE NEK potrošnik nedavno tega našel cigaretni ogorek!

Dogodek je dvignil veliko prahu, toliko bolj upravičeno, ker se je že pripetilo, da so v kruhu našli tudi ščurke.

Posledice: upravniki pekarije je dejal, da bo vsak uslužbenec, ki bi v pekariji kadil med delom, kaznovan z denarno kaznijo v višini 1.000 dinarjev, plačati pa bo moral tudi stroške inšpekcije.

Tržičani bodo v prihodnje torej zavarovani pred takimi in podobnimi malomarnostmi.

VELIKO JE BILO pri nas sestankov. Včasih smo celo bolehalo na njih. Danes so bolj redki. Vendar taki sestanki, kot je bil ta, se mi zdi, da so celo preveč redki.

Namen sestanka je bil jasen. Se bolj jasno je, kaj je treba ukreniti in kako, da bi se položaj izboljšal.

Ce bo za začetek vsaj nekaj urejenega in rešenega, je uspeh dosežen, je zagotovilo, da se je splačalo sedeti na sestanku pet ur. Sicer pa...

I. AUSEC

Pismo iz Železnikov

Misel o novem Zdravstvenem domu

V Železnikih so se pričeli intenzivno pečati z mislijo o ustanovitvi novega Zdravstvenega doma v Železnikih.

Po statističnih podatkih živi na območju Selške doline približno 9000 prebivalcev. Domala za vse te številne prebivalce pa nam je trenutno na razpolago en zdravnik, ki ordinira od zore do mraka, zdaj v ambulanti, pa zopet na enem ali drugem koncu doline, v hribovskih ali ravninskih vaseh.

Ko je bivša zdravnica dr. Strnadova odšla v pokoj, smo za mesec dni dobili mlajšjo zdravniško moč, pa nas je zapustila zaradi odhoda na specializacijo. — Zaradi prizadevanja vodstva škofojloškega Zdravstvenega doma smo kmalu dobili zopet novega, mladega zdravnika. Toda v neprimernih prostorih ambulante je nemogoče delati.

Občinski ljudski odbor v Železnikih je videl to stanje in ga sklenil izboljšati. Zastopniki Tajništva za zdravstvo in socialno skrbstvo OLO Kranj z odgovornimi zdravniki ter predsednikom ObLO in občinskega Sveta za zdravstvo — so si ogledali v Železnikih novejšo zgradbo, ki v tem kritičnem trenutku edina ustreza namenu.

Komisija se je soglasno in laskavo izrazila o tej predvideni zamisli. — Upati smemo, da bo naše vodstvo komune znalo ukreniti vse potrebno, da bi morda še v tem letu prišli do zaželenega in potrebne Zdravstvenega doma.

-rd

Prisrčna prireditelj slepih

Kakor vsako leto je tudi letos združenje slepih v Kamniku počastilo priznanje Republike s prisrčno prireditelj, na kateri se je v nedeljo zbralo v mali dvorani kulturnega doma okrog 60 članov iz kamniškega okoliša. Na tej tradicionalni prireditvi so člani združenja pregledali uspehe svojega dela. Navzoči so bili

tudi številni zastopniki organizacij, ustanov in društev, med njimi predsednica Združenja slepih OLO Ljubljana okolica tov. Minka Breznikova in predsednik Sveta za zdravstvo in socialno skrbstvo kamniške občine tov. Jakob Kralj. V imenu občinskega ljudskega odbora je pozdravila zbor podpredsednica

tov. Marica Brejc. Kulturni program so izvajali pevski zbor »Solidarnosti« pod vodstvom pevovodje tov. Viktorja Mihelčiča ter dva dijaka gimnazije in dva gojenca glasbene šole. Po svečanosti so bili socialno šibki člani obdarjeni z raznimi praktičnimi darili, šest pa jih je prejelo radio aparate.

Ob 50-letnici rojstva revolucionarja-knjževnika Toneta Čufarja

Pol stoletja — ni še tako dolgo — mnogo ljudi se ga še dobro spominja. Tistega Toneta Čufarja, sina delavca, ki je bil nekaj časa tudi sam delavec, pastir, hlapec in vajenec, ki je kot 20-letni fant objavil leta 1925 v »Kladi-varju« in pozneje v »Mladini« svoja prva dela. Tako je začel — od tovarne se je kmalu poslovil in se pridružil vrsti slovenskih poklicnih pisateljev. Ko se je leta 1927 pridružil marksizmom, je pričel svoje članke objavljati tudi v »Enotnosti« in »Svobodi«.

Kljub temu, da je bil Čufar pri »Svobodi« med najplodovitejšimi sodelavci, je le-ta zaradi desničarskega socialdemokratskega duha postala Čufarju kmalu največji nasprotnik. V tem času leta 1932, je tudi nasprotje med Centralo

»Svobod« in jeseniško »Svobodo« doseglo vrhunec in se spremenilo prav v času, ko je Čufar začel svojo pot poklicnega pisateljevanja, v osebno mrzno do njega.

Istega leta je izšla tudi prva Čufarjeva knjiga — reportaža »Februarska noč«. Kritika je ni preveč lepo sprejela; ker se je pisatelj precej razpisal, jo je ocenila kot novelo ali pa roman, čeprav jo je avtor podnaslovlil z reportažo. V knjigi je Čufar pokazal takratno jeseniško delavstvo in meščanstvo v realističnih, včasih celo malce naturalističnih potezah. Prikazal nam je razmere leta 1932, stanje pred marčnimi dogodki in borbo takratnih jeseniških komunistov za delavske pravice. Kritika je Čufarjevo knjigo hotela uničiti, zahrbtno ga je

napadla celo revija »Svoboda«, tako so mu takoj ob prvem podvigu hoteli spodrežati tla.

Sličan odmev je doživela tudi njegova drama iz proletarskega življenja »Polom«. V knjižni izdaji je leta 1934 izšla pri založbi Ekonomska enota in istega leta doživela tudi krstno predstavo na odru »Enakosti« na Jesenicah. Centrala »Svobod« jo je s posebno okrožnico takoj odsvetovala vsem odrom, o njej pa so pisali tudi ostali listi. Jutro, Slovenec, Svoboda Modra ptica, Ljubljanski zvon ter Dom in svet. Razen te drame je Čufar v tem času napisal še komedijo »Ameriška tatvina«.

Do leta 1934 je Čufar objavil v revijah še vrsto pesmi in črtic ter novel: Plavžarjeva beseda, Janez iz Kovačnice, Hiša ob snežni cesti, Pot v kletko, Razvozljana skrivnost, Mici piše itd. ter pesmi Sirena in Zelezobeton.

Hrvatski pesnik Ivan Kovačič-Goran je ob njegovih pesmi Zelezobeton ocenil in opisal hkrati vse Čufarjevo delo: »Tone Čufar je postal izrazit predstavnik proletariata, njegova poezija pa prava, iskrena, doživljiva, proletarska poezija.

V njegovih poezijah so vse težnje, vse trpljenje, vsa moč in vsa bojevitost kolektiva. Borbeno optimističen, progresiven in kritičen je dal s svojo poezijo to, kar terjamo od vsakega proletarskega pesnika in od vsakogar, ki ponuja svoje zmožnosti skupnemu napredku.

Tudi Čufar je blodil. Tudi on se je kdaj pa kdaj okopal v mlačni vodi sentimentalno-

sti. Toda vse to je dopustljivo in razumljivo. Čufarju manjka znanja, kar izvira iz njegovih proletarskih okoliščin.

Tudi on je nastopal kot individualc, toda ko se je umiril, se je vrnil h kolektivni. V njegovih poezijah živi močan, odločen in bojevit kolektiv...

Kasneje je pisal nekoliko manj. Javil se je še s pesmi-ma Jetičnik in Pionirji novega sveta leta 1935; v zamisli pa je imel tudi grotesko.

V prihodnjih mesecih so ga aretirali in kmalu se je oglašil iz prisilnega zapora z grotesko v stilu filmskega scenarija »Mali babilon«. Ko se je po enem letu vrnil iz zapora, je v Mariboru pisal svoje zadnje delo »Pod kladivom«. Razen tega se je oglašal tudi v mladinskem tisku z raznimi črticami.

Leta 1942 so ga aretirali Italijani pod imenom Karel Strukelj, ker pa je bil tedaj izročiti Nemcem. Med vožnjo je v Sentvidu skočil iz avtobusa in skušal pobegniti, vendar mu je pot prekržala sovražnikova kroglja.

14. novembra bo minilo 50 let njegovega rojstva. Čufar je bil vseskozi borec za pravice delavstva in pristaš marksizma. Njegov delokrog je bil dokaj širok — reportaža, črtica, novela, roman, drama, pesmi; vendar je njegovo delo danes še bolj malo znano. Prav bi bilo, da bi po tolikem času zbrali vso njegovo zapuščino v knjižico, da bi bil vsakdo seznanjen z idejami, za katere se je Čufar boril že pred 30 leti.

GLAS GORENJSKE

Izdaja: Časopisno, založniško in tiskarsko podjetje »GORENJSKI TISK« Kranj, Koroška cesta 6. Direktor in odg. urednik: Slavko Beznik. Urejuje: uredniški odbor. Telef. uredništva in uprave 475 / Tek. rač. pri KB Kranj št. 61-KB-1-2-135 / Izhaja vsako soboto. Letna naročnina 400 dinarjev polletna . . . 200 dinarjev četrtletna . . . 100 dinarjev Posamezna štev. stane 10 din

Za izenačenje kriterijev

1.370 študentov prejema 60.802.000,- din — Pretežno število študentov v okraju Kranj je delavskega in nameščenskega porekla

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kranj (6.843.600), Skofja Loka (2.798.000 din) in Trzin (4.600.000 din). Do lanskega leta so s temi sredstvi ločeno razpolagale posebne komisije oziroma sveti, otrokom padlih borcev pa so podpore oziroma stipendije delili odbori ZB preko svojih komisij. Tak način je nujno vodil do različnih kriterijev in nasklajenega dela posameznih komisij, kar je privedlo v lanskem letu do formiranja posebnih komisij za študente, ki so pri večini ljudskih odborov razpolagale z vsemi sredstvi ter jih po enotnih kriterijih delila, pri čemer so imeli prednost otroci padlih borcev in žrtve fašističnega nasilja. Določena je bila tudi višina štipendij in sicer v istih zneskih kot jih zdaj predvideva novi zakon. Prav tako se je zaostrilo tudi vprašanje učnih uspehov, ki so jih komisije ob vsakem semestru kontrolirale ter so ponekod v primeru slabih uspehov študentu celo znižale oziroma ukinile. Ta ukrep je sicer trenutno vzbudil nekaj negotovanja, imel pa je to pozitivno posledico, da so se učni uspehi študentov dvignili. Okrajna komisija je ob zaključku prvega semestra 1954-55 izvedla revizijo študentov ter ob tej priliki pregledala stanje tistih študentov, ki živijo v internatih in domovih, da je tako dobila vpogled v njihovo delo in zadržanje tudi izven šole ter ustvarila tesnejši kontakt z ljudmi, ki so skupno z nami in s solo odgovorni za socialistično vzgojo naše mladine. Takih osebnih kontaktov in neposrednega vpliva na strokovni in moralni razvoj študentov s strani daljcev študentov bi moralo biti več, saj bi le na ta način lahko dosegli, da bodo dajate skupnosti, vlozene v kapitalno izgradnjo kadrov, prispevale tudi k oblikovanju zavesti in lika socialističnega strokovnjaka. Tako so si komisije prizadevale odpraviti pomanjkljivosti v sistemu študentiranja ter najti najboljše rešitve, dokler ne bi zakon uredil teh vprašanj enotno za vsa država. Kljub temu pa je bila slabost našega dela doslej še v tem, da so skoraj vsi študenti prejeli družbeno podporo brezpogojno, kajti nihče ni z njimi sklepal pogodb.

Na ta način prejema v okraju študenti oziroma podpore 241 študentov visokih šol in akademij, 15 študentov višjih šol, 389 dijakov srednjih in srednjih strokovnih šol. Iz proračunskih sredstev ljudskih odborov prejema danes v okraju študenti oziroma podpore 1189 oseb v skupnem znesku 49.510.200 din. Na osebo torej odpade letno povprečno 41.640 din študentov oziroma podpor.

STIPENDIRANJE V PODJETJIH

Ločeno od komisij in svetov so podeljevali študentje popolnoma samostojno podjetja in ustanove, ki so preko študentiranja vzgajala in usposabljalja kader za svoje potrebe. Tudi tu ni bilo enotnih gledišč in je vsako podjetje podeljevalo študentje le iz vidika svojih lastnih potreb. Podjetja študentje navadno niso razpisovala javno, zato je bil izbor kandidatov zelo omejen in so pri odločitvi često igralo veliko vlogo osebne zveze, prav tako pa so se podjetja omejevala predvsem na študente višjih letnikov in zavračala novince. Tako imamo danes v okraju 26 podjetij, ki študentirajo 92 študentov (50,87%) za visoko kvalificiran kader, 84 študentov (46,42%) za srednjekvalificiran kader in 5 študentov (2,76%) za nižjekvalificiran kader. Skupno prejema od podjetij 181 študentov letno 11.382.000 din ali vsak študent letno povprečno 62.884 din. Tu niso vsi študenti pogodbeni študenti ustanov, ker se plačujejo iz proračunskih sredstev in so zajeti med študenti okraja oziroma občin. Med podjetji in ustanovami ter študenti so sklenjene pogodbe, vendar z zelo različnimi pogoji.

NEKATERA PODJETJA IMAJO PREMALO STIPENDISTOV

Evidenca študentov po podjetjih kaže zanimivo sliko, kako podjetja skrbijo za svoj naraščaj. 50,87% vseh študentov je študentov naših visokih šol, te je vsekader prav, saj je od visoke strokovne usposobljenosti kadra odvisna dobra organizacija dela ter razvoj in tehničen napredek podjetja, 46,42% študentov za srednje kvalificiran kader ustreza potrebam, toda ali je prav, da imajo podjetja, le 2,76% vseh študentov za nižje kvalificiran kader, ostaja odprto vprašanje. Se bolj zanimiv je odnos posameznih podjetij do šolanja lastnih kadrov. Medtem ko študentirajo Zelezarna Jesenice 71, »Iskra« 19 študentov, Gozdno gospodarstvo Bled 14, jih »Tiskarstva« študentirajo le 7, »Inteks« celo le 2, razmeroma majhno podjetje »Niko« v Zeleznikih pa kar 10. Gotovo so to številke, nad katerimi se bo treba zamisliti in spremeniti odnos do šolanja lastnih kadrov. Nič manj pereče ni razmerje med moškimi in ženskimi študenti. Od skupnega števila je 86% moških in le 14% žensk. Zanimivo je, da se tekstilna podjetja branijo študentirati ženske, čeprav vemo, da dela v tekstilni industriji pri nas večina ženske delovne sile in da tudi v stavu tekstilnih šol prevladujejo ženske. Tako zapostavljajo žensk — strokovnjakov je v nasprotju s socialističnimi načeli o enakopravnosti žene. Tudi to v premislek!

Po podatkih, s katerimi razpolagamo, je v okraju torej skupno 1370 študentov, dijakov in učencev, ki prejema študentje oziroma podpore družbene skupnosti za šolanje v letnem znesku 60.892.200 din. Od tega je na visokih šolah 335 študentov, na višjih šolah 15, na srednjih in srednjih strokovnih šolah 473, podpora na nižjih strokovnih šolah prejema 176 učencev, v splošnoizobraževalnih obveznih šolah pa 371 učencev. Letno prejema 1 oseba povprečno 44.447 dinarjev.

ZA IZENACENJE KRITERIJA PRI PODELJEVANJU STIPENDIJ

V vseh navedenih podatkih so zajeti tudi otroci padlih borcev ter žrtve fašističnega nasilja, ki jih nisem izkazala posebej, čeprav so se sredstva zanje določala v posebni postavitvi in so do letos ta sredstva tudi delila posebne komisije. Vendar se danes 10 let po svobodi postavljajo vprašanja, ali je še prav odvajati otroke padlih borcev od skupnosti vse študentirajoče mladine in ali ne bi kazalo v bodoče obravnavati vse mladine enako ter nuditi podporo za šolanje vsem, ki so potrebni in vredni podpore družbene skupnosti, vendar tako, da imajo otroci padlih borcev pri podeljevanju študentij in podpor prednost. Zato Svet za šolstvo predlaga, da se v bodoče delijo študentije iz enotnih fondov, upoštevajoč, da imajo otroci padlih borcev nanje prvenstveno pravico, če izpolnjujejo tudi vse ostale pogoje, ki jih more zahtevati dajalec študentije. Podpore vsem pomoči potrebnim učencem vajenskih in splošnoizobraževalnih šol pa naj se dele iz naslova socialnih podpor.

O SOCIALNEM SESTAVU STIPENDISTOV

Se nekaj besed o socialnem sestavu študentov, ki kaže, da se v našem okraju rekrutira pretežen del visoko in srednje kvalificiranega kadra iz vrst delavcev in nameščencev. Na univerzi in višjih šolah imamo trenutno 45,14% delavskih, 9,14% kmečkih, 30% nameščenskih in 15,72% ostalih otrok. Na srednjih in srednjih strokovnih šolah je 60,88% delavskih, 7,82% kmečkih, 23,04% nameščenskih in 6,26% ostalih otrok. Socialni sestav učencev, ki prejema študentje, ki šolanje na nižjih strokovnih in splošnoizobraževalnih šolah je sledeč: 70,93% delavskih, 17,36% kmečkih, 6,21% nameščenskih, 5,50% ostalih.

V vseh vrstah šol prevladujejo torej otroci delavskih staršev, vendar je odstotek v sorazmerju z ostalimi tem nižji čim višji je rang šole. Upoštevajoč to ugotovitev bo treba pri usmerjanju politike študentiranja imeti stalno pred očmi dejstvo, da imamo tudi v kmečkih predelih zdrav in intelektualno razvit kader, ki ga bo treba usmerjati v študij že v splošnoizobraževalni obvezni šoli.

Se nečesa ne smemo pozabiti: vloge kmetijskih združenj in Okrajne zruženje zveze. Za vzgojo kadrov, zlasti višje kvalificiranih, so KZ doslej prispevale razmeroma malo in vendar je razvoj socialističnih odnosov na vasi v nemajhni meri odvisen prav od naprednih, družbeno razgledanih združnikov, ki iz zadruga izhajajo in se v zadrugo vračajo. Tudi v to smer naj bi Okrajna zruženja zveza usmerjala dejavnost zadrug.

PRELOMNICA V NACINU STIPENDIRANJA

Socialistična družbena ureditev in v njej novi komunalni sistem nam danes omogoča, da tudi v politiki študentiranja lahko napravimo korak naprej. Predhodno sem že omenila, da mora današnje zasedanje narediti prelomnico v dosedanjih praksi podeljevanja študentij, kar bo tem lažje, če bomo imeli pred očmi določila novega zakona, ki ima za razliko od prejšnje uredbe to osnovno značilnost, da je široko družben. Družben tudi zato, ker s fond za študentije razpolagajo od republiškega pa do občinskega posebne študentijske komisije, ki imajo družben značaj, dalje, ker so vsi razpisi javni, ker se za študentije ob enakih pogojih poteguje vsak član naše skupnosti. Nadalje je celoten sistem študentiranja decentraliziran in kot tak daje možnosti za družbeno kontrolo. Študentije se rešujejo v najosnovnejših organizacijah, občinah in podjetjih ob sodelovanju političnih organizacij, kot so LMS in ZSJ. Za lažje razumevanje navajam nekaj najbistvenjših določil novega zakona.

Novi zakon o študentijah predvideva, da se študentije lahko dajejo za redni študij na visokih šolah in akademijah, na srednjih strokovnih šolah in višjih razredih gimnazij, a tu le za izredne uspehe v učenju ter za strokovno izpopolnjevanje. Študentije se morajo razpisati z javnim natečajem. Študentije lahko dajejo državni organi, šole, ustanove, ter gospodarske in zadrugne organizacije. Ljudski

odbori lahko ustanove sklade za študentije, katerim dajejo dotacije iz proračuna. Sklade upravljajo komisije, imenovane iz vrst kulturnih, prosvetnih in drugih javnih delavcev in zastopnikov mladine. Take komisije se ustanove tudi v okrajih in občinah, ki nimajo skladov, to pa zaradi tega, da se zagotovi evidenca vseh študentov iz okraja oziroma občine in nadzorstvo pri dajanju študentij.

Na seji je bilo potem sprejetih nekaj predlogov:

1. Okrajni ljudski odbor naj vsem občinam ter gospodarskim in zadrugnim organizacijam izda priporočilo: gospodarske in zadrugne organizacije naj iz lastnih sredstev študentirajo kader za potrebe podjetja in to na visokih, srednjih strokovnih in nižjih strokovnih šolah. V ta namen naj delavski sveti imenujejo komisije za študentije.

Občine naj ustanove sklade za študentije in naj študentirajo predvsem zdravstveni in kulturnoprosvetni kader za potrebe ljudskega odbora ter njegovih zavodov. Za študentije dijakom višjih razredov gimnazije, ki se izredno odlikujejo pri učenju. Občinski ljudski odbori naj imenujejo 5-7 članske komisije za študentije, ki naj jih sestavljajo javni in kulturni delavci, člani ZB, sindikatov, Ljudske mladine in zastopnik študentskega kluba.

V občinskih proračunih naj se pri Svetih za socialno skrbstvo zagotove zadostna sredstva za socialne podpore učencem osnovnih šol, nižjih gimnazij in vajenskih šol ter podpore revnim dijakom in študentom, zlasti sirotam, ne glede na to, ali prejema študentije.

2. Iz okrajnega proračuna naj se že v letu 1956 preneso na občine tisti študenti, ki bodo služili potrebam občine.

3. Okrajni ljudski odbor naj ustanovi sklad za študentije. Iz tega sklada naj se študentirajo študenti visokih šol, akademij, srednjih strokovnih šol in višjih šol, za potrebe okrajne in njegovih zavodov. Iz okrajnega sklada naj se študentirajo tudi izredno nadarjene študente, ki se odločijo za študij, za katerega nista zainteresirana ne občina in ne okraj.

Na koncu zelo živahne razprave po poročilu so izvolili tudi 9-člansko komisijo za študentije, katere predsednik je tov. Janez Grum, tajnik Leon Jankovec in člani Jože Miheličič, Stane Vrtovec, Vlado Gruđen, Franc Jere, Božo Černe in Rado Jan.

25 let dela pri gledališču

S prvo letošnjo premiero v loškem gledališču »Stekleno menažerija« je praznovala Mila Valenčičeva redek jubilej 25-letnico nastopanja na gledaliških deskah.

Tennessee Williams: »Steklena menažerija«, Mila Valenčičeva kot Armanda Wingfieldova.

rec vode. Njeno igralsko pot so vodili priznani režiserji, ki so takrat režirali v Kranju: Kreft, Levlar in drugi. Do leta 1937 skoraj ni bilo igre, da ne bi igrala tudi Mila: bila je nepozabna Veronika v Kreftovih »Celjskih grofih«, ki jih je režiral avtor sam, sledi vrsta uspešnih kreacij v Ibse- novih »Strahovih«, v delu »Življenje je lepo« (režija Levlar), »Slehnernik«, »Nedolžni lahkoživec«, »Pst«, »Scampolo« itd.

Po osvoboditvi jo je po preselitvi v Skofjo Loko režiser gledališča KUD »Tone Sifrer« zvalil na oder, ko ji je ponudil glavno vlogo v drami »Žene na Niskavouriju«. Odslej pomeni enega izmed glavnih stebrov loškega gledališča, v katerem je odigrala nekaj nadvse uspešnih likov. Rada ima predvsem globlje, problemske stvari. Tako je igrala v »Svetem plamenu«, v komediji »Za narodov blagor«, letos pa je kot Armanda v igri Tennessee Williamsa »Steklena menažerija« pripravila novo umetniško doživetje.

K pomembnemu jubileju ji vsi ljubitelji boginje Talije najprilicneje čestitamo, ji izrazimo svojo hvaležnost in želimo, da bi ostala zvesta svoji ljubezni do gledališča.

Kranjčani se prikupne igralke še dobro spominjajo, ko je 1930. leta začela svojo igralsko kariero na odru Narodne čitalnice v delu Scriba »Kozar-

Premiere Svobod

Na Jesenicah

V letošnji sezoni je dramski osek jeseniške DPD »Svoboda« naštudiral igro Ivana Potrča »Lacko in Krefli«, dramo o organizatorju štajerske obožene borbe, kmetu Lacku, ki so ga ujeli Nemci, zverinsko mučili in ubili in o kmečkih ljudeh na Kreflovinji, ki jih je vsakega na svoj način zajela nujnost neizprosne borbe. Presentila je skrb za jezik; tempo igre je bil živahen in naravnost spročen, za kar gre priznanje igralcem, predvsem pa režiserju prof. Jožetu Tomažiču.

V Stražišču

Preteklo soboto zvečer je imela dramska sekcija DPD »Svoboda« Stražišče prvo premiero v letošnji sezoni. Upriporila je Mauricea Rostanda dramo »Ubil sem človeka«, ki jo je prevedel O. Šest. Drama je zaradi vsebine in majhnega števila igralcev zelo priporočljiva in hvaležna za amaterske igralske družine, čeprav

od vsakega posameznika zahteva precej odrske rutine.

Stražiščani so svojo prvo premiero odigrali z velikim uspehom in so jim številni gledalci dali tudi vse priznanje. Pri tem pa ima prav gotovo največji zaslug za tolikšen uspeh Mirko Cegnar kot režiser, ki mu je uspelo, da so igralci prikazali tisto vsebino, katero je pisatelj dal drami.

V Kranju

Tudi DPD »Svoboda« Kranj - center je preteklo soboto v zgornji dvorani sindikalnega doma upriporila prvo premiero v letošnji sezoni. Dramska sekcija se je pred skoraj zasedeno dvorano predstavila z Lillian Hellmanovo igro v treh dejanjih »Straža na Renu« (poslovenil jo je Janko Moder). Igralsko, scensko in sutiacijsko je predstava zelo harmonizirala in gledalci so z zadovoljstvom zapuščali dvorano in si pri tem želeli, da bi se jim ista družina v letošnji sezoni še večkrat predstavila.

Medtem ko so med tednom upriporili isto predstavo nekajkrat za šolsko mladino, jo bodo v nedeljo upriporili predvsem za podeželje.

Dvoje gostovanj v Kamniku

Dvorana kulturnega doma v Kamniku je bila ob prvem javnem nastopu novoustanovljenega orkestra Radia Ljubljana pod vodstvom dirigenta Uroša Prevorskega popolnoma zasedena. Kamničani so hvaležni Glasbeni šoli v Kamniku, ki je organizirala ta koncert. Koncert je obsegal Dvorčakovo IV. simfonijo, Webrovo uverturo »Oberon« in odlomke iz Smetanove opere »Prodana nevesta«, pri kateri so sodelovali operni solisti Vilma Bukovčeva, Ladko Korosec in Miro Brajnik.

To soboto je gostovala v Kamniku igralska družina Delavskega kulturnega društva iz Stor pri Celju s štiridejansko Ferda Kozaka »Vida Grant« v režiji J. Eržena, člana MG iz Celja. Igralci so pokazali dopeljivo vnemo, ko so se lotili te zahtevne drame.

NOVE KNJIGE IN REVIE

Ing. Rihard Erker: Gozdno semenarstvo in drevesničarstvo. Založba Kmečke knjige 1955. Broširana, 218 strani s priloženo karto gozdnih semenarskih okolišev.

Jože Likar »Naš eviček«. Založba Kmečke knjige 1955. Oprema Ing. arh. Marjan Rupar. Broširana, 82 strani s fotografijami, zemljevidi in tabelami.

Bogomil Gerlanc: Slovenske ljudske knjižnice. Izdalo društvo bibliotekarjev Slovenije. Založila založba Kmečke knjige. Broširana, 70 strani.

France Bevk: Pastirci. Izdala

la Mladinska knjiga 1955. Ilustriral Niko Pirnat. Vezana, 108 strani.

Revija »Mlada pota« štev. 1 letnik IV. Izdaja Centralni komite Ljudske mladine Slovenije in Ljubljani. Izhaja mesečno med šolskim letom. Celotna naročnina 270 din, posamezna številka 30 dinarjev. Najvažnejši prispevki: Božo Levce: Pomlad na Dolenj-

skem, Dve pesmi Walta Whitmana, — prevedel Peter Levce, Veliki ljudje o umetnosti: Belinski, Janez Dokler: Nekaj grešnih misli ob razstavi del Henryja Moorea, Jože Tiran: Randez — vous slovenskih gledališč ter beležke in pogovori. Likovni sodelavci: Gross Anthony, Janez Bernik, France Mesarič, Henry Moore, France Anžel.

Glasbena sezona na Jesenicah

Minula sezona koncertov na Jesenicah ni bila posebno bogata zaradi pomanjkanja finančnih sredstev in zaradi nezanimanja prebivalstva za koncertna gostovanja. V kolikor bo zanimanje letos večje, bo organizirano mesečno vsaj po eno gostovanje kvalitetnih vokalnih, ali instrumentalnih ansamblov. Kot prvo je predvideno konec novembra gostovanje priznane pevškega zbora »France Prešeren« iz Kranja. V naslednjih mesecih pa bi gostovali na Jesenicah: mladinski orkester Radia Ljubljana in operni solisti, Slovenski oktet, celjski pevski zbor, aka-

demski pevski zbor in simfonični orkester Slovenske filharmonije.

Priprave za otvoritev Tržiškega muzeja

Tehnični muzej v Trzinu ima zbrano že precej materiala, vendar ni imel prostora, ki bi ga mogel urediti v muzej. Rudolfina Polak je letos podarila svoje poslopje, ki je hkrati tudi zgodovinska znamenitost in ga bodo zato preuredili v muzej. Vendar bo trajalo še precej časa preden bo lahko to poslopje služilo svojim namenom. Letos si je »Tržiški muzej« pridobil tudi starodavni kovaški obrat »Germovka«. Tu bodo rekonstruirali starodavni način dela tržiških fužin. Nameravajo pa tudi založiti knjigo Mohoriča o obrtnem razvoju Trzina.

Dopisujte v

»Glas Gorenjske«

Filmi, ki jih gledamo

PO ČIM JE SLAVA

John Ford je avtor številnih mojstrskih filmov, vendar si včasih tudi on privoščil kakšen skok v — prazno. S tem ne mislimo reči, da je ta njegov film slab, kajti Ford do danes menda sploh še ni ustvaril nekaj slabega. Ni pa to seveda eden izmed velikih Fordovih filmov. To je duhovita in vedra vojna komedija, zelo lepo posneta v barvah, z dobrimi igralci, ki so zlasti pod Fordovim vodstvom pokazali kaj zmorejo. Toda nikar

ne pričakujte, da vam bo Ford pokazal razne bitke, kanonado v prvih bojnih vrstah in podobno, pač pa so tu prestrašene duše v vojni atmosferi, kajti slika nam zaledje, kasarno, odraz vojnih grozot nad človekovo dušo. Marsikje začetimo ironično grenki smeh na račun vojne, ki je ostra obtožba proti njej. Vsekakor film nikakor ne kaže zamuditi, ker se boste dve uri dobro zabavali.

šport * šport * šport

V tekmi mestnih rivalov je zmagala „Mladost“

Teško pričakovani nedeljski športni dogodek je za nami. Približno 1500 gledalcev je prisostvovalo prvenstveni nogometni tekmi mestnih rivalov »Mladosti« in »Triglava«, ki je bila v Stražišču na igrišču »Mladosti« in v kateri so favorizirani nogometaši NK »Triglav« podlegli precej borbenejši enajstorici z desnega brega Save. Ker je bilo to srečanje tudi zgodovinski dogodek v kranjskem športu, saj sta se prvič pomerili v tekmovalni dve ekipi Kranjčanov, je prav, da o tekmi spregovorimo nekaj besed več.

Obe enajstorici sta začeli s precejšnjim tempom in nervozno — obe sta nastopili samozavestno in prepričani v zmago. Toda »Mladosti« je uspelo prej povežati svoje vrste in kmalu je začela nevarno ogrožati vrata »Triglava«. Napadali so ustvarjali v kazenskem prostoru »Triglava« nevarne situacije in vratar Arsič je imel polne roke dela. Sredi prvega polčasa je napadalcu »Mladosti«, Milošu Jociću, končno le uspelo re-

alizirati premoč svojega moštva, z efektnim strelom je zatresel mrežo Triglava — 1:0 za Mladost.

V drugem polčasu sta enajstorici zamenjali vloge. Skoraj ves polčas se je igralo na polovici »Mladosti« in njena obramba ima največ zaslug, zlasti vratar, da igralcem »Triglava« ni uspelo doseči gola in rezultat tekme je ostal do konca neizpremenjen.

Omeniti moramo še nešportno obnašanje nekaterih posameznikov, za katere bi moral sodnik dosoditi strožje kazni, morda celo izključitev, saj so posamezniki prevečkrat videli samo nasprotnikove noge. Največjo grajo zasluži nešportni izpad Jocića, ki je pljunil v krilca »Triglava«. Zato bi lahko očitali sodniku, ki je vsekakor tekmo sodil zadovoljivo, da je bil premalo strog do nekaterih nešportnikov iz obeh moštva.

Po tej tekmi sta kranjski enajstorici, če upoštevamo tekmi »Mladosti« z Izolo in Grafičarjem, na kateri so Kranjčani vložili protest, na 3. in 4. mestu.

LESTVICA PO ZAKLJUČENEM JESENEM DELU PRVENSTVA:

Grafičar	9	7	2	0	32:12	16
Krim	8	5	2	1	19:5	12
Triglav	9	4	3	2	29:10	11
Mladost	9	4	2	3	14:12	10
Ilirija	9	5	0	4	23:20	10
Slovan	9	4	0	5	15:15	8
Izola	9	2	2	5	14:21	6
Koper	9	2	2	5	12:42	6
Postojna	8	2	1	5	10:23	5
Tabor	9	1	2	6	14:21	4

Vratar Mladosti je bil najboljši mož na igrišču

Poraz za porazom

Preteklo nedeljo so rokometasi »Mladosti« na svojem igrišču spet doživeli precejšen poraz v srečanju s »Svobodo« iz Ljubljane. Medtem ko se je prvi polčas končal z rezultatom 8:3 za Ljubljance je bila v začetku drugega polčasa razlika v golih le 10:6, so domačini zgubili srečanje z visokim rezultatom 20:8.

tudi v Kranju kvalitetno odbojko, ko se bodo borile za točke v hrvaško - slovenski ligi.

Ta dva uspeha gorenjskih odbojkaric predstavljata za Gorenjsko velik in razveseljiv uspeh, saj je bila v zadnjih letih odbojka v našem predelu na zelo nizki kvalitetni ravni in so Gorenjce le Kamničani zastopali v tekmovalnih višjega razreda.

Športniki „Iskre“ - za Dan Republike in 5-letnico delavskega samoupravljanja

Delovni kolektiv tovarne »Iskra« iz Kranja bo istočasno s praznovanjem Dneva Republike proslavil tudi 5-letnico delavskega samoupravljanja. Fizikulturniki tega zasluznega kolektiva, saj je njihova tovarna danes dobro poznana tudi daleč v inozemstvu, bodo ta dvojni praznik proslavili s tekmovalni v raz-

nih športnih panogah. Šest obratnih nogometnih moštva se bo borilo za prehodni pokal, ki ga brani enajstorica montaže. Sahisti že tekmujejo v medobratnem moštvenem tekmovalni za prehodni pokal. Turnir bo zaključen konec novembra. Kegljari so tekmovali preteklo soboto. Najboljši je bil Jože Zevnik s 403 podrtimi kegli pred Bregarjem in Omanom. 14. novembra bodo v tekmovalni nastopili strelci z zračno puško. 26. novembra pa z vojaško puško v Struževem. Do začetka tega tedna se je že prijavilo sedemdeset strelcev. Med obrati pa bodo tekmovali tudi odbojkarji in igralci namiznega tenisa.

RADIO LJUBLJANA

- 11.15 Igra tamburaški orkester ljubljanskih »Svobod« p. v. Matka Sijakovića.
- 12.40 Koncertni valčki.
- 13.30 Slovenske narodne in umetne pesmi pojo kvintet Niko Strifor in Vaški kvintet z Reziko in Sonjo.
- 15.30 Se pomnite, tovariši...
- 15.45 Partizanske pesmi jugoslovanskih narodov.
- 16.00 Zdravstveni nasveti.
- 18.00 Radijska univerza.
- 18.50 Igra trio Dorko Skoberne.
- 20.00 Kulturni pregled.
- TOREK, 15. NOVEMBRA**
- 6.35 Majhen sprehod po Dunaju.
- 11.45 Cicibanom — dober dan!
- 12.30 Kmetijska univerza — Dr. vet. Böhm: Tuberkuloza pri govedu.
- 14.20 Pionirski kotichek.
- 15.30 Utrinki iz literature — Jean Hourgnon: Dekle iz Saigona.
- 18.00 Zunanje - politični feljton: Problemi aktivnega sožitja.
- 18.30 Sportni tednik.
- 20.00 Notranje - politični pregled.
- SREDA, 16. NOVEMBRA**
- 7.10 V zabavnem ritmu, sodeluje kvartet Kampič.

Žaloigra na Kočni nad Jesenicami

V gostilni pri Rozmanovi na Kočni so imeli minulo nedeljo neprijavljeno zabavo s plesom. Gostov je bilo precej; med temi okrog 30 Slovencev in nekaj Črnogorcev, ki so v jeseniški železarni na praksi. Ko je nekaterim stopila pijača že v glavo so ti postali glasnejši. Čmager in Novakovič pa sta kmalu prišla v spor. Novakovič je v prepriču udaril Čmagera s stolom po glavi. To je povzročilo splošen pretep, v katerem so se poslužili gostje stolov ter v pretepu polomili 9 stolov in 3 mize. Nekaj vročekrvnežev pa s

stolmi in pestmi ni bilo zadovoljnih. Peter Šakotič, Lazar Novakovič in Milan Delič so se poslužili nožev — štaletoev, ki so jih imeli s seboj. Napadli so Lovra Cerpenjaka, Ivana Čmagera, Jaka Piberšnika, Alojza Jana in druge. Cerpenjak je dobil 16 ubodov, Čmager 5 in Piberšnik 3. Močan udarec s stolom po glavi je dobil tudi Jan, manjšega uboda z nožem pa je bila »deležna« tudi gostilničarka Rozmanova. Čmager je smrtnim ranam takoj podlegel, Cerpenjaka so prepeljali v jeseniško bolnico, kjer je v nekaj urah izdihnil. Prvo pomoč so nudili tudi ostalim, krivci pa

so, brž ko so se zavedli zločina, zbežali. Kriminalistični organi so takoj začeli slediti morilce. Preiskali so stanovanje Črnogorcev pod Mežakljo in na Straži ter kaj kmalu izsledili prave zločince. Krivci 32 letni Peter Šakotič, 28 letni Milan Delič in 29 letni Lazar Novakovič so po aretaciji sodelovanje v pretepu, predvsem uporabo nožev in zverinsko pokolje, zanikali. Pri soočenju pa so kriva dejanja priznali. Kriminalističnim organom z Jesenic, ki so kljub nočnim uram v tako kratkem času izsledili krivce, gre vse priznati. Prva žrtev žaloigre na Kočni je 29 letni Ivan Čmager, poročen, z enim otročkom, druga žrtev pa je 31 letni sramec Lovro Cerpenjak, doma iz Prekmurja. Žrtev pretepa, kakor krivci gnusnega zločina so bili zaposleni v Železarni Jesenic.

Nož v rokah mladoletnika

V Komendi je kaj žalosten pojav, da mladi fantje radi popivajo po gostilnah in nato razgrajajo po vasi. Poiskati bo treba možnost, kako bi to prekipavo živahnost usmerili v pozitivno delo pri prosvetnih in telovadnih društvih. Potem bi gotovo izostal žalosten slučaj, kakršen se je pripetil to nedeljo zvečer, ko je 17 letni mladenič zabodel z nožem v hrbet 19 letnega Slavka Petka, doma iz Črne pri Kamniku, ki je zdaj stanoval v Komendi. Petka so s hudo poškodbo odpeljali v bolnišnico.

Velik razmah šaha v Trziču

Izvoljen je bil nov odbor, ki je takoj začel z delom in organiziral tri turnirje: pionirsko prvenstvo Trziča (udeležilo se ga je 40 pionirjev), četrto- in tretje-kategorijska turnirja. Prav tako je bilo odigranih več brzoturnirjev z veliko udeležbo. To nam priča zadnji brzoturnir, kjer je sodelovalo nad 20 šahistov.

S krajevnim samopriskevkom - do rešilnega avtomobila

(Nadaljevanje z 2. strani)
Ob koncu je opozoril davkoplačevalce, da svoje obveznosti v redu izpolnjujejo. V tem pogledu bo morala finančna uprava pri ljudskem odboru zaostriti svoje ukrepe. Do sedaj so davek plačali komaj 80%, za manjkajočih 20 odstotkov pa je moral ljudski odbor najeti posojilo. Soglasno pa so volivci pozdravili pobudo ljudskega odbora, da uvedbo krajevnega samopriskevka za nabavo rešilnega avtomobila, ki je domažalski občini, spriču velikega števila prebivalstva, res nujen potreben. V ta namen bo ljudski odbor prispeval dva milijona dinarjev, 1 milijon bodo prispevala podjetja, za okrog 3 milijone dinarjev pa so se volivci soglasno odločili — tako tudi na zborih volivcev v ostalih krajih občine — za krajevni samopriskevk.

Kdo je soodgovoren za žaloigro, ki se je odigrala v nedeljo na Poljanah nad Jesenicami? Dejstvo je, da nudijo priljubljenost za pijančevanje razne veselice, ki jih je pri nas še vedno preveč. Prijavljene veselice in zabave so sicer kontrolirane po javnih organih, da do podobnih izgrediv ne pride. Ker pa je bila v gostilni na Kočni neprijavljena zabava s plesom, pače krivda na tistega, ki jo je organiziral oziroma je ni preprečil, če so jo organizirali gostje sami. Sokrivda pada tudi na točenje alkoholnih pijač že vinjenim gostom. Čas je, da postopa oblast ekstenzično proti tistim, ki organizirajo ali dopuščajo neprijavljene zabave, kakor tudi proti gostincem, ki točijo alkoholne pijače že vinjenim gostom.

Nad žaloigro ki se je odigrala v nedeljo na Poljanah nad Jesenicami se je zgražal tudi celoten kolektiv Črnogorcev, ki so na praksi v jeseniški Železarni. Blizu 200 se jih je zbralo v ponedeljek popoldne na konferenco, na kateri so obsojali gnusen zločin, ki so ga izvršili na Poljanah njihovi rojaki. Sklenili so poslati svojem sožalna pisma, žrtvama žaloigre na poljanah pa primerna venca.

.....DROBIŽ.....

Delavsko prosvetno društvo »Svoboda« Primskovo je priredilo 6. novembra koncert ženskega pevskega zbora ter tamburašev v počastitev 10. obletnice svojega dela.

Pred dnevi so pričeli na Jesenicah zamenjavati hišne tabele z novimi, na katerih je označeno tudi ime ulice in ceste.

Delavsko prosvetno društvo »Svoboda« Žiri je uprizorilo 5. in 6. novembra igro Ahela Iversa »Vrtina ulica št. 13« v prevodu Vladimira Stiglica.

Pod pokroviteljstvom republiškega odbora sindikata lesnih delavcev je bilo v proslavo 10-letnice osvoboditve organizirano tekmovalje pevskih zborov naših lesno - industrijskih podjetij. Nastopili so zbori Tovarne pohištva iz Nove Gorice, Tovarne »Stol« iz Kamnika ter Podpečli. Žirija je slednjemu določila prvo mesto.

V Prešernovi hiši v Kranju so v nedeljo odprli razstavo »Slikarstvo na Nizozemskem v 15. in 16. stoletju«.

Nesreče

Ropret Ciril si je pri zapi-ranju avtobusnih vrat zmečkal palec na levi roki.
Hrbar Andrej se je ranil nad desnim očesom pri udarcu s kladivom.
Vinko Šimlovec si je pri delu prav tako poškodoval levo oko.
Viktor Viričič si je na poti domov poškodoval desno roko.

Zlata poroka jeseniškega livarja

V novem stanovanjskem bloku na Plavžu stanuje tovarniški upokojenec Anton Medja, ki je praznoval v soboto visok življenjski jubilej. V krogu svojih je praznoval 50-letnico poroke. Zlato poročena sta še čila in zdrava. Jubilant je, kot mlad fantič, delal v bohinskih fužinah 1893 pa se je zaposlil v KID kot livarski vajenec in postal leta 1938 livarski mojster. Med sodelavci je bil zelo priljubljen, zato so mu poklonili ob praznovanju zlate poroke kip livarja. Jubilantoma čestitam tudi mi in jima želimo še vrsto srečnih let.

Vse vrste usnja in najboljšo volno izdeluje tovarna usnja „RUNO“ - Tržič

7. decembra leta 1946 je prešla tovarna usnja »Runo« iz Tržiča iz zadružnega v držav-

važa svoje priznane usnje in zaveda svojih dolžnosti in da še vedno stremi za boljše kvaliteto in večjo produktivnost, s čimer bo pomagal vsej naši družbi za splošen dvig njene življenjske ravni. Pri vsem tem pa jih ne ovirajo niti težki delovni pogoji, saj je proces proizvodnje precej težji kot v nekaterih drugih panogah industrije.

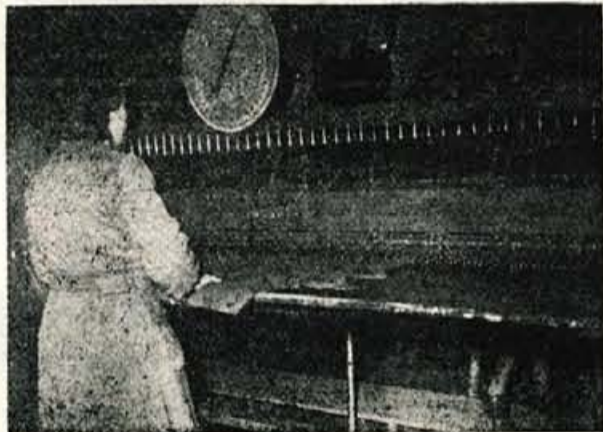
Pogled na tovarno usnja »Runo«

ni sektor. Pred tem in tudi kasneje, ko je tovarna prišla v roke delavstva, je imelo podjetje precej manjših in tudi večjih težav, katere pa je celotni kolektiv z uspehom premagal. Danes lahko z zadovoljstvom ugotovljamo, da je tovarna usnja »Runo« iz leta v leto uspešno napredo-

Vse to nam je zadosten dokaz, da se celoten kolektiv, kot vsak posameznik, dobro

Tovarna usnja »RUNO« je v letu 1953 ustanovila tudi svoje lastne prodajalne usnje, ki pa so se v preteklem letu osamosvojile in le skladišče v Zagrebu je otalo v upravi tovarne.

»RUNO« izdeluje najrazličnejše gornje usnje: telečje bokse vseh barv, goveje in konjske bokse vseh barv, konjski boks naraven, krom usnje, šilde in podloge, ševrete, velur, oblačilno usnje, pargametno usnje in podloge iz kož drobnice. Razen tega pa sortira tudi prvovrstno volno za izvoz.

Najmodernejši stroj za površinsko merjenje usnja

Z obljubo, da bomo z istim delovnim poletom kot doslej, delali tudi v prihodnosti, čestitamo vsem državljanom k našemu velikemu prazniku — 29. novembru!

Delovni kolektiv

Tu sortirajo že izdelano usnje

vala, izboljševala kvaliteto svojih proizvodov in v vsakem letu izpolnjevala in presegala svoj letni plan.

Zaradi kvalitetnih izdelkov pa je podjetje dobro poznano tudi v inozemstvu, kamor iz-

objave · oglasi

Kino

Prodaj dobro ohranjeno glinasto sobno peč. — Krulc, Klanc 59-I, Kranj.

Prodaj vola 700 kg težkega — delavca. Naslov v upravi lista.

Poceni prodaj 8 mm filmsko snemalno kamero MOVEX — 8 z optiko 1:2. Naslov v upravi lista.

Tristanovanjsko enonadstropno hišo z gostinskimi in obrtnimi prostori pripravno tudi za manjšo industrijo prodaj. Nahaja se ob zvezni cesti Ljubljana—Zagreb, oddaljena nekaj minut od kolo-dvora, raznih uradov ter projektirane avto ceste Ljubljana—Zagreb. Ponudbe poslati pod »Bodočnost 35« na upravo lista.

Kupim manjše posestvo v okolici Kranja. Prevzamem tudi užitarja. Ponudbe poslati na upravo lista pod »Posestvo«.

Iščem starejšo žensko za pomoč v gospodinjstvu. Naslov v upravi lista.

Izgubljeno usnjeno moško levo rokavico 3. 11. od kina »Storžič« do Savskega mostu vrniti na upravo lista.

Kdor je 7. novembra izgubil na kranjski pošti manjši znesek, ga dobi na OLO Kranj, soba št. 64.

Poceni prodaj zelo ekonomičen načrt visokopritlične hiše 9 krat 9. — Kova, Kranj, Stara cesta 13.

Takoj zaposlimo kolarje in mizarje, vojaščine proste. Stanovanje in hrana zagotovljeno. — »Elan«, Begunje na Gorenjskem.

Iščem službo. Ponudbe poslati pod »Velika matura« na upravo lista.

Javna zahvala

Zahvaljujem se vsem, ki so z delom in darovi prispevali ter postavili mojemu sinu Francitu tako lep simboličen nagrobni spomenik.

Posebno zahvalo sem dolžna: Jocifu Nandetu, Japelju Tonetu in Jankotu za njihov trud.

Vsem in vsakemu posebej moja iskrena zahvala.

VISNER FRANCISKA

Oglašujte v »Glasu Gorenjske«

Razpis

MESTA DIREKTORJA PODJETJA »KOVINAR«, KRANJ

Ponudniki za razpisano mesto morajo izpolnjevati enega od navedenih pogojev:

1. strojni inženir s petletno prakso ali diplomirani ekonomist s petletno prakso v vodenju samostojnih komercialnih poslov;
2. strojni tehnik z dovršeno srednje tehnično šolo in desetletno prakso ali petletno prakso pri vodenju obrata;
3. Industrijski obratovodja z desetletno prakso.

Za razpisano mesto je predvidena plača po tarifnem pravilniku oz. po dogovoru.

Pravilno kolekovane prošnje z življenjepisom je treba poslati na Občinski ljudski odbor Kranj, Titov trg 1 do vključno 20. XI. 1955.

Komisija za razpis in imenovanja

Kino »Storžič«, Kranj: 11. do 13. novembra amer. barvni film »Po čim je slava«. Predstave dnevno ob 16., 18. in 20. uri. V glavnih vlogah: James Cagney, Dan Dailey in Corine Calvet. V soboto ob 22. uri premiera amer. filma »Kapetan Keri«. V nedeljo ob 8.30 in 14. uri premiera finskega filma »Ko pride pomlad«, matineja ob 10.15 uri amer. filma »Kapetan Keri«. Ob 22. uri premiera amer. filma »Zelma Te«, v glavnih vlogah: Grig Garson, Robert Mičam in Richard Hart.

Kino »Svoboda«, Strazišče: 12. in 13. novembra finski film »Ko pride pomlad«. Predstave v soboto ob 18. in 20. uri, in nedeljo ob 16., 18. in 20. uri, v nedeljo ob 14. uri ameriški film »Kapetan Keri«.

Kino »Krvavo«, Cerklje — predvaja 13. novembra ameriški barvni film »Divji sever«. Predstave v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri.

Kino Naklo predvaja 12. in 13. novembra italijanski film »Brez milosti«. 16. in 17. novembra nemški film »Srce lažno bije«. Predstave ob sredo in četrtek ob 19. uri, v soboto ob 19. uri, v nedeljo ob 16. in 19. uri.

Kino »Sora« Skofja Loka predvaja od 11. do 13. novembra jugoslovanski film »Trenutki odločitve«.

Gledališče

PRESERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Nedelja, 13. novembra ob 16. uri — izven in za podeželje. Bratko Kreft: »Celjski grofje«.

Sobota, 19. novembra ob 20. uri — Red premierski in izven. Premiera: William Shakespeare: »Othello«.

Nedelja, 29. novembra ob 16. uri — Izven in za podeželje. William Shakespeare: »Othello«.

Iz skoraj neznatnih tekstilnih obratov nastaja v Zapužah velika tekstilna tovarna „Sukno“

Pred nekaj leti so bila v Zapužah pri Begunjah tri skoraj neznatna tekstilna podjetja, ki so bila leta 1948 nacionalizirana. Zaradi raztresenosti teh podjetij je bila organizacija dela zelo težka, kar se je moralo nujno odražati v proizvodnji. Zato je imel de-

pereče. Zato je bilo podjetje postavljeno pred dejstvo, ali naj gre v likvidacijo, ali pa naj nekdo izdela načrte za skupno podjetje; to se pravi, da se vsi trije obrati združijo. Delovni kolektiv in uprava podjetja sta se odločila za slednje. Ta načrt pa ne bi bil

diti novo predilnico. Danes je predilnica že dograjena in stroji v njej so že v polnem obratu. Proizvodnja tekstilne tovarne »Sukno« se je do danes že povečala za štirikrat, kljub temu da je število vreten le dvakrat večje. Z dograditvijo predilnice pa je podjetje končalo le prvo etapo gradnje.

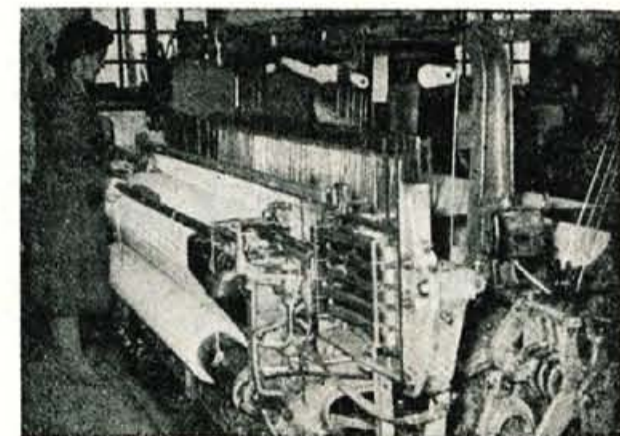
V drugi etapi pa že gradijo oplemenjevalnico, skladišče in kotlarno z delavnicami. Nekaj je že dograjenega, ko pa bo dograjeno še ostalo, se bo izpolnila težko pričakovana želja celotnega kolektiva — podjetje »Sukno« bo skoncentrirano v novih prostorih »za eno ograjo«, s čimer bodo odpadli precejšnji stroški za prevoze iz obrata v obrat in kar je še važneje, izboljšala se bo lahko tudi organizacija dela.

S tem pa tekstilna tovarna »Sukno« še ne bo popolna. V prihodnosti jo čaka še tretja etapa gradnje. Dograditi in urediti bo morala še tkalnico s predpripravo, garderobe in upravno poslopje.

Takšen je dosedanji razvoj

majhnega tekstilnega podjetja v Zapužah, ki pa bo v bližnji prihodnosti lahko postalo velika tekstilna tovarna. To nam dokazujejo tudi številke o nekdanji in sedanjji zaposlitvi delavcev. Nekdaj je bilo v podjetju zaposlenih samo 50 delavcev, danes jih je že preko sto, ko pa bo dograjeno vse, kar predvidevajo, bo podjetje »Sukno« zaposlovalo 250 delavcev. Medtem ko se je organizacija dela že do danes v marsičem precej izboljšala, pa se bo v prihodnosti zaradi boljših pogojev prav gotovo lahko še bolj, kar bo pozitivno vplivalo na kvaliteto proizvodnje. Prav gotovo pa ta razvoj tekstilne tovarne »Sukno« iz Zapuž ne bi bil možen, če ne bi v delovnem kolektivu in upravi tovarne vladala složnost in če ne bi imel vsak posameznik zavesti, kaj je njegova dolžnost.

Kljub temu, da se je podjetje vsa leta borilo s precejšnjimi težavami, pa so njegova blaga zaslovela že daleč naokoli. Tekstil tovarna »Sukno« izdeluje naslednja blaga najboljših kvalitet: športne lodne in hubertuse, odeje vseh barv in kvalitet, blaga za moške obleke in ženske ko-

Tkalni stroj s katerim izdelujejo blago od kamgarna do odej

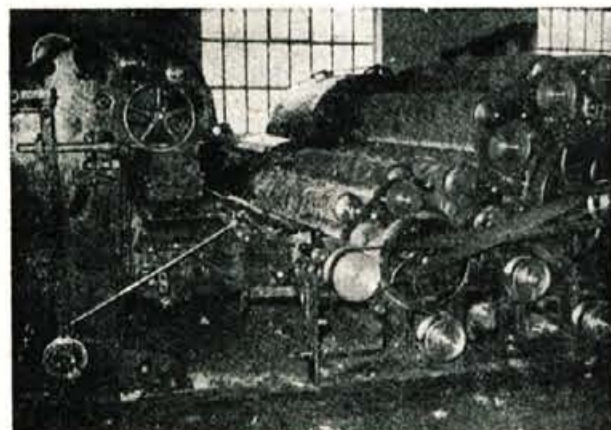
stime ter za ženske in moške plašče. Najboljša blaga

Suha in mokra oplemenjevalnica in pregledovalnica blaga med gradnjo

lovni kolektiv vedno večjo željo po združitvi teh treh obratov. V sprostitvi našega gospodarskega sistema pa je vprašanje združitve postalo še bolj

izvedljiv, če ne bi glavni odbor vojaških vojnih invalidov dal na razpolago najnujnejša sredstva, s katerimi je podjetje lahko takoj pričelo gra-

Mikalnik za predelavo volne v predprejo

K 29. novembra - Dnevu republike - iskrene čestitke vsem državljanom!

Delovni kolektiv tekstilne tovarne „SUKNO“ Zapuže pri Begunjah

in odeje po najnižjih cenah dobite pri nas!

«Mrzel veter tebe žene,
drobna ptičica od nas...»
Ljudska

Kako veselo je bilo spomlad, ko so se prve lastovke naselile po naših hlevih! Povsod nas je spremljalo prijetno žvrgolenje drobnih krilatih prijateljev.

Cas pa je tekel in dnevi so postajali krajši. V prvih megleh dnevi so se ptice v velikih skupinah začele zbirati po telefonskih žicah in nekoga dne ni bilo več lastovk v naših hlevih, nič več nismo občudovali škrjančkov, kukavice pa so nas zapustile že dosti prej.

Zakaj in koliko časa se že selijo ptice? Zanimivi vprašanja, s katerima se je vrjetno ukvarjal že marsikdo, vendar nista tako enostavni!

Če hočejo ptice obdržati svojo telesno temperaturo, ki je v primeri s človekovo precej visoka, morajo telesu stalno dovajati potrebne snovi, iz katerih se pri izgorevanju v celicah tvori energija, morajo se hraniti. To ni ravno problem za ptice, ki jedo vse (n. pr. vrabci, strnadi, poljski škrjančci, vrane itd.), zato jim pozimi tudi ni treba iskati hrane v deželah z mlačno klimo. Težje pa je za ptice pevke, ki so se specializirale na živo hrano (žuželke in njih ličinke) in za nekatere druge, ki se hranijo z žabami, kačami, kuščarji itd. Ko sneg pobeli naša polja in gozdove, tedaj murni več ne čirkaajo na sončnih gričkih, otroci se več ne podijo za pisanimi metulji in muhe nam ne delajo nadle-

ge. Martinčki in kače so se zarile globoko pod zemljo, žabe pa na dnu močvirij čakajo pomladi. Ptice, ki ne morejo jesti vsega od kraja, morajo pozimi iskati hrano drugje ali poginiti od lakote.

Da, zaradi lakote se ptice selijo danes tja, kjer je miza polna, kjer so žuželke, žabe in kače. Toda, ali se selijo že od nekdaj, odkar so v naših krajih?

Vsi verjetno veste, da so se ptice pred več milijoni leti razvile iz plazilcev. Prvotno je njihovo letenje obstajalo le v spuščanju z veje na vejo ali z drevesa na tla, sčasoma pa so postale vse boljše letalci in končno so osvojile ozračje. Tedaj pa se še niso selile, ker se jim ni bilo treba. V Evropi je bilo v tistih davnih časih skozi vse leto toplo, bila je nekakšna večna pomlad.

Minivala pa so milijoni in milijoni let in postalo je vedno hladneje. Enkrat na leto se je pošteno shladilo in sneg je pobelil najvišje vrhove. Prišla je zima in z njo tudi ostali letni časi. Pred približno

milijon leti pa se je izredno shladilo, vso Evropo je zajela ledena doba. Ledeniki so prodirali v doline in s svojim počasnim napredovanjem uničevali vse živo. Bled in Bohinj sta bila dolga tisočletja pod ledom.

Ptice so se morale hraniti, če so hotele živeti, zato so se selile na vse strani. Tiste, ki so prišle v toplejše kraje, so se obdržale, druge pa so žalostno poginile. Ko ji prišla pomlad, so se iz južnih krajev spet vrnila tja, kjer so se izlegle. Na jesen pa so morale zopet odleteti na jug. Ker se je selitev ponavljala leto za letom, jim je prešla v meso in kri.

3-ler

Ali že veste, da...

— s podmornico proučujejo zemeljsko skorjo? Konec aprila se je podala podmornica »Acheron« iz Portsmoutha na šestmesečno pot po morju. Odplula je proti Rtu dobre nade do Trincomaleja skozi Sredozemsko morje, od tu pa v Anglijo. Med potjo s podmornice proučujejo zemeljsko skorjo pod morsko gladino. Podobno potovanje bodo napravili še v Atlantskem in indijskem oceanu.

Kdo živi dlje: ČLOVEK ali ŽIVAL?

Ali ste že kdaj razmišljali, koliko so stare živali ali pa morda, kakšno starost dosežejo nekatere rastline? Morda ste že čuli, da so želve, zlasti nekatere orjaške vrste, med najstarejšimi živalmi? Gotovo pa ne veste, da imamo 90-letne jegulje in 10-letne deževnike! Pelikan, tista gosi podobna žival z neverjetno dolgim kljunom in še večjim žrelom, ki lahko požira kar cele ribe, more doseči tudi 50 let!

Zivljenje živali seveda najlaže opazujemo v živalskih vrtih. Da orli, zastrebi in žerjavi preživijo cela desetletja, je v živalskih vrtovih skoraj pravilo. Kokoši morejo doživeti tudi petnajst let. Vse večje starosti tudi pri večjih ptičih so le izjemni, nenavadni primeri.

Ribam je usojena daljša življenjska doba. Tako doseže som tudi do 60 let, prav take jegulje. V nekem akvariju na južnem Švedskem se morejo ponašati, da imajo najstarejšo ribo na svetu: jeguljo, ki so jo ujeli l. 1860. Polži nasprotno žive le 6-7 let, deževniki 10, mravi pa celo 11 let.

Seveda pa so med živalmi najbolj znani »očaki« — želve, ki jim pripisujemo tudi nad 100 let življenja. V newyorškem živalskem vrtu imajo želvo, ki ima v svojem oklepu vgravidano letnico 1844! Tako moremo zaključiti, da živita najdlje človek in — želva. Od želvi pa zopet najdlje želve — velikanke, ki dosežejo težo nad 100 kg in starost do 150, pa tudi do 200 let. Te velike živali — Metuzalemi — pa žive le na dveh otočjih: Galapagos v Tihem oceanu in Seychelli

seveda živali, prenešene iz svoje domovine v Evropo, ki uživajo zaščito ljudi. Kaj pa je s tistimi, ki se svobodno gibljejo, ki nimajo enakomerne hrane, nege, ki niso zavaroovane pred roparskimi živalmi in življenjskimi nevarnostmi. Vprašanje, koliko more biti star ptič v svobodni, je važno tudi za ljudi, saj iz tega moramo končno sklepati, kako dolgo bi mogli podaljšati naše življenje.

Od naših najbolj znanih ptičev malokateri doseže visoko starost. Drozgi, taščice in škrjančki žive približno štiri leta, sinice in lastovice pa okoli pet škorci celo devetnajst let. Vse večje starosti tudi pri večjih ptičih so le izjemni, nenavadni primeri.

Ribam je usojena daljša življenjska doba. Tako doseže som tudi do 60 let, prav take jegulje. V nekem akvariju na južnem Švedskem se morejo ponašati, da imajo najstarejšo ribo na svetu: jeguljo, ki so jo ujeli l. 1860. Polži nasprotno žive le 6-7 let, deževniki 10, mravi pa celo 11 let.

Seveda pa so med živalmi najbolj znani »očaki« — želve, ki jim pripisujemo tudi nad 100 let življenja. V newyorškem živalskem vrtu imajo želvo, ki ima v svojem oklepu vgravidano letnico 1844! Tako moremo zaključiti, da živita najdlje človek in — želva. Od želvi pa zopet najdlje želve — velikanke, ki dosežejo težo nad 100 kg in starost do 150, pa tudi do 200 let. Te velike živali — Metuzalemi — pa žive le na dveh otočjih: Galapagos v Tihem oceanu in Seychelli

Ta teden ENA

PLESCI — POZOR!

Nadvse nenavadno, a učinkovito sredstvo za rast las si je omislil po nepričakovanem, srečnem naključju ameriški živnozdravnik dr. Hussar iz mesta Seattle. V živalskem vrtu je dobil v oskrbo leva-mladiča, ki je bil sila krotak in prijazen. Zato se je z njim rad poigral in med drugim tudi dopustil, da mu je zverinica zvečer pred spanjem enakomerno — lizala njegovo golo glavo. Ko se je to ponavljalo dolge tedne, je zdravnik na

svoje veliko začudenje ugotovil, da so mu začeli na novo poganjati lasje, sicer ne v obliki levje grive, a je bil zdravnik kljub temu hvaležen, da mu je večerna masaža s hrpavim levjim jezikom pomagala do novega brstja las. Ponesmajte!

Z bombami na stekle tigre

Na indonezijskem otoku Madura je pet čajnih plantaž, tri so last domačinov, dve pa sta holandski. Vseh pet je bilo lani oktobra zapuščenih, kajti v paničnem begu so se zatekli vsi poljski delavci, kulji in lastniki plantaž v Surabaju na Javi. Otoka se je polastilo šest steklih tigrov, ki so s svojimi drznimi napadi pregnali tudi najbolj pogumne lovce.

Vse skupaj se je začelo, ko je poginil pes nizozemskega lastnika plantaže Huga Bradersa. Bradersu se je zdelo, da je postal njegov pes stekel, zato ga je zaprl v kletko. Telefoniral je v Samarang po živnozdravnika, da bi ta psa pregledal. Zdravnik je nameraval priti naslednjega dne.

Ponoči pa se je pes izmuznil iz kletke in pobegnil v pragoz. Več tednov ga ni bilo na spregled. Nekoga dne pa so delavci naleteli v džungli na njegove ostanke. Raztrgal je tiger. Živnozdravnik je kasneje pismeno posvaril Bradersa, naj bo previden, kajti

če je bil pes zares stekel, je prešla steklina na žival, ki ga je raztrgala, in se bo razširila zelo verjetno na njene vrstnike.

Otočani so postali kmalu pozorni na šest tigrov, ki so se pojavili prav blizu nasadov in so jih delavci odganjali le z največjo muko. Čez čas pa so se tigrji vrnili in napadli delavce. Ranili so jih sedem. Kmalu nato pa so napadli plantažo 8 km daleč na drugi strani otoka. Sezonski delavci so se pripravili, da bi tigre uničili, vendar so ti napadali tako hitro, da sploh ni bilo priložnosti za strel, takoj po napadu pa so se zopet umaknili.

Zadnje dni oktobra lanskega leta se je moralo 1200 delavcev in 1900 kuljev odseliti z otoka. Oblasti so poslale na otok posebej izurjene lovce, vodil pa jih je lastnik plantaže Braders. Dva indijski lovca sta obljubljala, da bosta prišla tigram že v nekaj dneh do živega, toda »ispelo

jima je tri tigre samo obstreliti, ostali pa so ju tako srdito napadli, da so ju s silnimi skoki potegnili iz lovске preže in ju razmrcvarili. Osem dni so preostali lovci čakali na priložnost, da bi pokopali dva mrtveca. Dan po pogrebu pa so tigrji zopet napadli. Braders in dva soseda so razpravljali o obnovitvi del, ko je planil na plantažo stekli tiger, skočil skozi veliko okno v paviljon, se ustrašil živketanja črepinj in pobegnil. Ponoči se je vrnil; naslednjega dne so našli Bradersa razmrcvarjenega v postelji.

Po dolgih razpravah v Surabaju so indonezijske oblasti posodile dva helikopterja, ki sta poiskala brloge tigrov in jih zasula z zažigalnimi bombami. Nekaj dni kasneje so se vrnili otočani na delo, ki pa še vedno ne gre tako od rok kot poprej, kajti ob vsaki plantaži Braders. Dva indijski lovca sta obljubljala, da bosta prišla tigram že v nekaj dneh do živega, toda »ispelo

Obstali so. Le dva borca sta šla naprej, da pregledata teren. John je vprašal ranjenega obveščevalca v nemščini:

— Kako?
Ranjeni obveščevalca se je nasmehnil in rekel:
— Dobro.

Skozi obvezo na glavi pa mu je silila kri in se strjevala. Planinsko zimsko jutro je izpodirvalo temo in ugasnila je zadnja zvezda. Nebo je bilo jasno in obetal se je lep dan. Nekdo je rekel:

— Kakor nalašč za smuko!

Zimska jutra v miru so se prebudila v srcih borcev. Kako lepo je bilo ob takih jutrih na Črnem vrhu ali na Rožici. Prbudil si se in dviško bela pokrajina te je pozdravila s prvim soncem. Od biserov, vtkanih v beli snežni prt, si skoro oslepel in pred bleščavo si moral pripreti oči.

Kako daleč je zdaj vse to. Vojna je in lepota se je umaknila surovosti. Zima ni več lepa. In kdor jo je doživljal v tem času in v takih okoliščinah, jo bo le težko še kdaj vzljubil.

Borca se nista vrnila sama. Ko sta prišla na vrh Sedla, sta zagledala, da se z druge strani vzpenja navkreber bataljon. Na čelu je šel komandant.

Ob srečanju z glavnino je borca navdahnili pogum. Cutili so se zopet močne. Komandant pa je prinesil s seboj neprijetno novico:

— Dolina je vsa polna esesovcev. Če nas dohitijo, se bomo vtopili v njih. — Poslednji stavek pa je zašepetal samo komisarju na uho.

Pogovor o včerajšnjem dogodku je bil kratek. Ni bilo časa za to. Treba je bilo misliti na umik. Včerajšnji dogodek jih je opozoril le toliko, da je umik proti Belci nemogoč. Prav gotovo so Nemci pripravili večjo akcijo in jih nameravajo tu nekje obkoliti. Edini izhod je pot na vzhod.

Palo je povelje. Prvi so se zarili pod smrekovimi vejami, ki so segale do tal. Zadnji ji šel komandant. Prej pa je vstopil nekoliko vstran in opazoval. Zadovoljen je ugotovil, da ni

videti sledi, kjer bi bataljon izginil. Potem se je po isti poti splazil še sam.

Umik je postal vedno težji in počasnejši. Borci so zagazili na celo v breg in do pasu vtonili v snežnih zametih, ki jih je te dni zametlo.

Le s težavo so se premikali in minile so ure, preden so prišli na jaso pod vrhom Kepe. Sonce se je nagibalo že k poldnevju.

Trenutek so počili. Komandant pa je opazoval.

Na planoti, kjer so stale ruševine nekdanje graničarske karavle, je zagledal neko premikanje. Kakor da bi planota valovala. Pomel si je oči. Mislil je, da ga slepi sneg. Kmalu pa je v tem valovanju razločil kolono v belih plaščih.

Bili so Nemci.

Se je opazoval. Nasmehnil se je. Zavili so na slepo sled, ki so jo včeraj zgazili, da bi speljali sovražnika. In včeraj mu je bilo skoro žal, da je s tem mučil borce, ki jih je čakala še težka pot preko Sedla na Koroško. Danes pa je to pomenilo njihovo rešitev. Nemci so zavili levo, namesto desno.

— Rešeni smo, — je rekel sam zase, zraven pa razmišljal, kako bi na povratku s slepe poti, ki je vodila nekaj kilometrov navzgor iznenadil Nemce in jih napadel. Tako bi prišli do obleke in čevljev in do vsega, kar tako krvavo potrebujejo.

Vrnil se je k edincini in ponovil komisarju:

— Rešeni smo!
Borci, ki so stali blizu, so to slišali. In slišal je tudi Peter. Zivci so se mu napeli. Zdaj bo moral postati kolesce v Adlerjevem mehanizmu. Če ne bo postal in bi se srečno umaknil s partizani, bi se zgodilo vse tisto, kar mu je njegov šef popolnoma mirno in hladno povedal. Partizani bi zvedeli, kdo je Peter, in partizani bi ubili izdajalca Pavla Peternela.

Cutil je srh na koži. Kako naj sproži mitraljez, kako naj zaigra, da bodo partizani verjeli, da se mu je to zgodilo nehote in po nesreči.

Pogledal je proti komisarju in komandantu. Pogovarjala sta se. Zazdelo se mu je, da ga je komisar pogledal. Mislil je, da se o njem pogovarjata. Pa ne da bi kaj zasumila? Komisar ni bil prav nič prijazen z njim. Še včeraj ga je opozoril, naj ne laže toliko o svojih »partizanskih junaštvih«. Da, rekel je celo:

— Take junake, kakor ti, Peter, dobro poznam. In zdaj ga zopet gleda. Morda res sumi? Morda že marsikaj ve o njem? Od nekod je zaslišal glas:

— Izpelnite moj ukaz! Drugače bomo poskrbeli, da bodo partizani zvedeli za vas, kdo ste in s kakšno nalogo smo vas poslali mednje. Izpelnite moj ukaz! V bitki je smrt manj verjetna, kakor če bi vas partizani spoznali. Verjemite mi, da vas bodo zrezali na koščke...

Da. To je glas njegovega šefa. Glas, ki se je prebudil v njegovi podzavesti. In vendar ga je razločno slišal. Tako razločno in glasno, da je pogledal naokoli in preslišal povelje:

— Napreji!
Borci so se premikali. Komisar gre proti njemu. Gleda ga dolgo in prodorno. Njegove oči govorijo:

— Vse vem.
Z druge strani pa se oglašajo povelje. Nemško povelje v njegovi notranjosti:

— Izpelnite ukaz! Drugače...
Tedaj se je odločil. Ne da bi kam meril, je stisnil petelina in sprožil.

Rafal je prepral tišino in se v odmevih potrojil. Krogle so zasikale nad komandantom.

Cutil je, da mu je nekdo iztrgal mitraljez in zakričal:

— Ali si norec Peter? Izdal si nas!
Izdal! Izdal! Izdal!
Torej vedo!

In zdaj ga bodo ubili!
— Nesreča! Nesreča! Nesreča! — je ječljal.

— Strahopetec! Izven nevarnosti smo, a se ne znaš obvladati. Bolj se treseš kakor na položaju.

Spoznal je komandantov glas. V njegovih rokah je videl svoj mitraljez. Tedaj je pritekel h komandantu komisar:

— Nemci se vzpenjajo proti nam!
— Nemci, — je preblisnilo komandanta, a že se je zbral. Odrbal je borce, med njimi Petra in poveljeval.

— Za menoj na položaje! Drugi s komisarjem k »Annahütte«!

Peter je obstal:
— Jaz... jaz ne grem na položaj.

— Prav zato greš, ker se bojiš. Tam se ti vrne pogum! Mitraljeza pa mu ni dal. Dal ga je Hoznarju, skromnemu tihemu partizanu, Petru pa puško s petimi naboji.

Nemci so zaslišali rafal. Slišal ga je tudi Fritz Adler. Sled za partizani je bila odkrita. Prvi bodo napadli oni z gorenjske strani. Napadajo naj orožniki in slovenski raztrganci. Njih ni škoda! Vojska in SS pa so zavzeli položaje severozahodno od Kepe.